

Apologia breuis

I O H A N N I S I A-
C O B I G R Y N A E I, I N Q V A
P R I M V M R E S P O N D E T A D C R I M I-
 nationes Iacobi Andreae, nuper editas in Scripto,
 cuius titulum auctor esse voluit: *Confutatio Dispu-*
tationis de Coena Domini Heydelbergæ 4. Apri-
lis, 1584. habita, & in Admonitione sua
de Synopsi illius Dispu-
tationis:

D E I N D E G R A V E S

C A V S S A E E X P O N V N T V R, P R O-
pter quas nec sibi, nec alijs honestis & bonis viris ad Iaco-
bi Andreae monstrosas calumnias posthac respondendum:
sed legitima Synodi iudicio rem permittendam, censet:
Postremò, præcipua quadam eiusdem Sophismata & ca-
lumnias in gratia pia iuuentutis, confutat.

P S A L. 120. v. 2. 3. 4.

Iehouah libera animam meam ab ore falsiloquo: à lingua
 fraudulenta. Quid dabit tibi, & quid addet tibi lingua
 tua fraudulenta? Est velut sagittæ robusti acutæ & carbo-
 nes Iuniperorum.

Typis Matthæi Harnisch.

cl. l. LXXXIIII.

Ob. b. II. 3067.

Programma.

Manifesta sunt argumenta hominis traditi à Deo in mentem omnis iudicij expertem, facere quæ minimè conueniebat; oppletum esse inuidia & malignitate: susurrone, obrectatorē, contumeliosum, superbum, gloriosum, inuentorem malorum, charitatis expertem, implacabilem, immisericordem deniq; esse.

Hæc autem omnia Iacobum Andream multis iam annis fecisse, & etiamnum agere Scripta & Acta illius, ac imprimis truculentissima illius Scripta, contra Disputationem Heydelbergensem, de Eucharistia, habitam (in qua nec dicto, nec facto læsus fuit) recens edita testantur. In his enim non solum Conseruos hostiliter cædit, & deformat iniuriis & mendaciis putidissimis: sed etiam viros politicos virtute & auctoritate ac meritis grauissimos; inhumanissimè traducit: mortuos quin etiam refodit, qui per fidem hac vita defuncti ad Christum Iesum migrauerunt, eisq; maledicit: nec Ecclesiarum reformatarum ex præscripto verbi Dei, nec piorum Magistratum, qui atrocissima contumelia, per latera piè docentium afficiuntur, vlla ratione habita. Ac si Sophismata illius spectes, reuera fons est aqua carens, nebula à turbine agitata, ac prætumidam vanitatem loquendo per carnis cupiditates lasciuas, eos inescat, qui verè effugerant eos, qui in errore versantur.

Itaque Piis omnibus, qui ab eo maledictis proscinduntur, est abstinendum ab indignatione: & Deus

2

orandus, vt si minus meliorem mentem eidem largiri velit: ipse eum tandem compeſcat. Neque verò illi maledicti nota impingenda: ſed potius cum Michaelle Archangelo poſthac dicendum : *Increpet te Dominus.*

Vt tamen Iuuentus pia & veritatis ſtudioſa, qualibus etiam argumentis Iacobus Andreas, contra nos pugnet, videat, eorumque vanitatem deprehendat, præcipua quædam attexemus in fine. Facile enim erit, hominibus emunctæ naris, ex plumbeis vnguibus, leonem plumbeum, cui tamen os luteum eſt, & aſpidis venenum ſub labiis, lingua autem perambulans vbiq; in terra, dignoſcere.

PIO

P I O L E C T O R I , G R A
 tiam & pacem à Deo Patre & Domino nostro
 Iesu Christo, precatur Iohan. Ia-
 cobus Grynæus.

 Ratias ago toto pectore Domino meo Iesu Christo, quod is mihi dedit, ut veritatem & pacem diligam & inquiram, & ut utriusq; causa, diuturnam quorundam hominum offensam. ὑπομαχίαν, & iniurias minimè vulgares patienter ferendo superare: nec certè unquam pro infensissimis hostibus, Dominum Iesum precari, ut eis meliorem mentem largiri dignaretur, desisterem. Et si autem, me hominem, à quo nihil humani omninò alienum est, atrocissimo, recens edito, Scripto Iacobi Andrea (in quo hic vir verecundia fines pridem egressus, seipsum potius, quàm me Christi Iesu infirmum organum ignominia exposuit, & malè tractavit:) aduersus Orthodoxam Disputationem Heydelbergensem, de Eucharistia, à me pridem, mandatu Illustrissimi Principis ac Domini, D. IOHANNIS CASIMIRI, Comitum Palatini, &c. habitam, me affici non nihil potuisse, animaduerto: quia tamen assidue meditator illud Petri Apostoli, (si probris afficimini in nomine Christi, beati estis: quoniam & gloriæ & Dei Spiritus super vos requiescit: qui quod ad illos quidem attinet, blasphematur: quod ad vos autem, glorificatur. I. Pet. 4. 14.) cum Davide pronuncio lato corde: Sinite illum, ut mihi, aliisque bonis viris, maledicat: quia dixit ei Iehouah. Forsitan respiciet Iehouah ad afflictionem nostram, & reddet nobis Iehouah bonum pro maledictione eius hodiè, I. Sam. 16. 11. 12. Scio etiam tam esse honesta multorum piorum, in multis locis de me iu-

dicia (Iesu Christi animorum religiosorum conciliatoris, ductu & auspicijs, mihi conciliata) ut nullius unquam Iacobi Andreae, iniqua praeiudicia, mihi quidem sint admodum extimescenda. Longè autem alia ratione meam tuebor innocentiam, & sanctum in tuenda veritate & pace studium, quàm qua ille, odio & emulatione ardens, & quaecunq; dictabat splendida bilis euomens, est usus. Veritate enim, charitateq; certabo: vanitatem & odium, quibus me oppugnari sentio, fumi euanescentis instar discutienda esse, persuasum habens. Iniquissimo ipsius praeiudicio, opponam grauisimorum hominũ, liberale de me iudicium: ut intelligat cordatus lector, tam verè Iacobum Andream, mihi hypocrisim, perfidiam, leuitatemq; obijcere: quàm verè olim in Synodo Tyria, beato Athanasio, obiecta sunt hæc tria ingentia scelera, Magiæ exercitia, cædes Arsenij, & Adulterium.

Vt autem ex toto meo corde Deum oro, Iacobo Andreae, (me & alios honestissimos clarissimosq; homines, Ecclesias quin etiã Christi, quæ aliena sunt ab ubiquitouso dogmate, præter omne meritum nostrum, præterq; omnẽ iustam causam) maledictis proscindenti, ut clementer ignoscat: detq; ei ut tandẽ desinat eos, qui Iesu Christi sanctũ nomen per fidem inuocant, hostiliter insectari: ita quoq; eundẽ Deum oro, ut emittat lucem & veritatem suam, ut innocentiam meam, & aliorum multorũ, quos ille traducit, ipse vindicet: mihiq; det, ne in hoc Apologetico scripto, quicquam aliud quàm quod ipsi placet, & Ecclesia vsui esse poterit, profiteri possim.

Pios autem & cordatos Lectores, etiam atq; etiam rogo, ut hoc cogitent, etiam mihi & alijs Iesu Christi seruis, per gloriam & ignominia, per conuicia & laudes, seruiendũ esse Domino, qui iudicium omne sibi seruauit: non autem ulli mortalium concedidit: sic, ut seductores nos esse, à quibusdam falso traducamur, veraces interim simus. 2. Cor. 6. 8.

Vtinam verò sic instituere defensionem meam possem, ut aduersarij tam infesti, & saluti & honori, ea quoq; seruiat. Nolim enim meum honorem, & innocentiam in hac causa meam, sic tueri, ut cuiusq; alterius existimationi apud bonos, vel tantillum, decederet. Deo tamen, qui dat gratiã & gloriã, & qui contemptum & opprobrium aufert à pijs: & iusto suo iudicio, ad quod lubens sanè prouoco, neuiq; opus habens alterius anteambulonis violento ductu: rem totam permitto.

Testor autem ex animo, me commiserari vicem, tum huius viri, tum similium, qui Ecclesias & earum fideles Antistites diu multumq; oppugnando, & conseruos, sub cruce ob veritatis studium militantes, cædendo, apud prudentes & pios homines, fidem omnem, sibi ipsis iam pridem derogauerunt: & eo rem adduxerunt suam, ut nemo bonus non malit ab illis reprehendi, quàm laudari: ne videlicet alicubi peccauisse videri possit: sicut & Antisthenes olim censuit: quum eum improbus quidam laudasset, à quo reprehendi malebat: Ego sane, nisi historica quadam illius criminationi essent aspersa, qua Lectorem rerum olim per actarum inscium, perturbare: & amicis meis (quos ad ineundam & tuendam amicitiam fidem & constantiam attulisse, sat scio) & in primis virtutum & stemmatum laude florenti Nobilitati, cuius praeclarum erga me voluntatem multis iam annis expertus sum, scrupulum inijcere possent: non maioris totam hanc criminationem fecissem, quàm Luna Canis rabidi aspicientis orbem illius, diuturnum Latratum. Placet enim mihi illud Ioan. Chrysoftomi: Si vis vlcisci, file: & funestam dedisti plagam. Et praeclarum hoc distichon sapè repeto.

Pascere liuor iners odio, saturare furore,
Mors tua facta Deū recta colentis erūt.

Prius

Prius autem quàm, quid tum mihi tum alijs bonis viris, quos homo ille infelix, insectatur, faciendum videatur, edicam, breuiter id quod benè (ante complures tamen annos) factum commemini, simpliciter recitabo: non tam ut rei multis fide dignis hominibus adhuc benè nota, fidem faciam, quàm ut meo exemplo, piam & ingeniosam Iuuentutem admoneam, ne temerè quauis loca posthac adeat, & sine delectu quosuis vitæ, studiorum, & iudicij de controuersis Religionis, duces & consultos consequatur. Cupio enim, & voce & exemplo meo iuuentuti prodesse tantisper, donec me, qui mortalitatis meæ ignarium sentio, in caelestem Academiam traducat D. Iesus Christus.

Ante viginti duos annos, quum iam ferè per quadriennium Verbi Dei ministerio functus essem, non sine consilio piorum meorum parentum, refragante tamen mei amantissimo Magistratu, (qui subueebatur, ne forte aliorum erga me humanitas, redeundi in illa loca, occasionem mihi adimeret) quòd animaduerteterem me non satis instructum doctrinæ Theologicæ præsidij, omisus, quæ offerebantur, conditionibus Ecclesiasticis, Academiam, vberioris cultus ingenij parandi gratia, mihi repetendam duxi. Quod aut quidam hortatores essent, Tubingam potius ut accederem, Academiam Vicinam quàm Vitebergam (quam memoria MBLANCHTHONIS cuius scriptorum amantissimus semper fui, delectatus, alioquin eram aditurus) Tubingam me contuli, & in ea Academia vixi per annos duos: ac, nisi fallor, ita vixi honestè, ut paucis, bonisq; notus, & non ingratus, lectiones Theologicas & Philosophicas, cum magna attentione audirem.

Fui autem ea in re infelix, quod in πρῶτασι controuersia Vbiquitaria incidi iuuenis, & eo nomine subtristis, quòd viderem, hostiliter interdum magnos viros perstringi, quos non dubitabam benè de Ecclesia meritos esse, etiamsi in do-
ctrina

Strina Eucharistica minus satisfacerent ijs, quos audire & certè venerari, ceperam. Quod tamen recens adhuc esset memoria Pauli Constantini Phrygionis, Beurlini, & aliorum piorum doctorum, qui ubiquitariam Chimæram nequaquam professi sunt: & ipse spe profectus me solaret, ita ut iniunctum mihi erat, in ea Academia mansi, per illud biennium: & expertus sum nonnullorum bonorum virorum humanitatem, quam adhuc quoq; celebrare soleo.

Legeram sine iudicio, quadam, D. Lutheri scripta polemica de Cœna Dominica, & accesserat quorundam hominum, quos suspiciebã, quasi quidam Enthusiasmus, qui me tum obstupescit. Ausim cerè fateri ad Christi gloriam, id mihi tum accidisse, quod prudenter monuit Plinius: Recta ingenia debilitat verecundia: peruersa confirmata audacia.

Memini autem probè, Iacobum Andream, me exhilarare lato nuntio, de mensuris Disputationibus, mandatu Illustrissimi Principis ac Domini, Domini Christophori, Ducis Wirtebergici, & Teccij, &c. instituendis: ac postulare, ut ne respondentis partes, cum exordiendæ essent, defugerem. Quid facerem? Eram homini commendatus, & quod spes proficiendi in studio Theologico affulgere videretur, promptus eram ad omnes istos labores. Sed tamen, alius quidam, suam operam, ni fallor, offerens, in prima illa disputatione, respondentis munere functus est.

Quod autem Iacobo Andream ocium non esset ad Disputationes singulis mensibus, ut mihi pollicitus eram, instituendæ & continuandæ: & ordinarias lectiones minimè frequentes, minimè etiam præmeditatas (si pleraq; spectes) haberet: mihiq; integrum non esset diutius Tubingæ commorari: factum tandem est, ut meis propinquis & amicis suadentibus, de abitu & eius causa, de publico cogitarem Testimonio. Faci, fateor, hac in parte imprudenter: ambitiosè nihilegi (lu-

gens videlicet tum temporis, cum abituro illud esset impetrandum, sanctissimi mei Parentis, & multorum cognatorum funera) nec enim uerò molestiā illi creare poterā, quū interdum satis διακόσοδ^{ος} esset, ille meorū Academicorū honorū εγοδιώκης, ut qui plerumq; absens, cōueniri, beneficio ubiquitatis sua non possset: praesens, sese occupatissimū esse, quereretur. Peccavi tamē. quòd aliorum secutus consiliū, non satis magnā genij ingenijq; mei, rationem habui: & testimoniū augustum petiui, quod me natu minori Brentio, filio, collatum, (cui me non multò esse inferiorem doctrina, rebar) videbam.

Istud autem verè quoq; testor, & me neutiq; sapè virum illum, (quod, ut dixi, plerumq; abesset) interpellare potuisse: & nunquam illum, id (quod tamen falsò scribit) mihi obiecisse, videlicet, desiderio meo, obstare Theologorū metū de mea inconstantia. Non enim ignorare potest, honorificos & amicos fuisse eius sermones, quos mecū habuit. Ac si metus ille eū tum temporis torfit: aliud certè habuit in pectore clausum, aliud in lingua promtum. Quaeso autem te, pie Lector, ut vel illud tecum perpendas, anne vel probabile sit, quod ait, se suosq; dubitauisse de mea cōstantia in tuenda doctrina Ecclesiae: quū nullum eius Epoches, vel indicium ipsi exhiberent, & cum ipsiusmet manu Epistolae ad diuersos scriptae, testes liberalis cuiusdam de me iudicij, extant? Fateor, me, tum non ita intellexisse, controuersia Eucharistica momenta: sed tamen, personarum respectus, me coercebat, sic ut non auderem (etiam solus) nisi ex alieno praescripto pronunciare. Displicebant mihi, & finitio unionis hypostatica, quam vir ille, Melanchthonianae (cui assueuerant,) opponebat: & confusio Articulorum symboli Apostolici, de Incarnatione uerbi, & de Ascensione in caelum, & de sessione ad dexteram Dei. Sed tamen non audebam, ad Catadupa nimirum anathematis morum tempestate actus, respirare: nonnulla quoque verè dici putabam, quae po-
stea

ſea falſa eſſe comperi: eoꝛꝝ nomine Deo, qui eſt veritas, gloriam dedi.

Tandem factum eſt, ut per ſeſquidiem, de Theſibus, non meis, ſed illius hominis, & eodem præſide, reſponderem, pro meo modulo, ut quod res eſt: non diſſimulē, iuueniliter: quod multa vera in illis Theſibus eſſe, non dubitarem: de cæteris non mihi ſumerem iudicium: & ſpes eſſet, futurum, ut collatis ſententijs, veritatem plenius dignoſcerem. Nunquam autem laudes eas agnoui, quas quidam ex illis, qui nunc me inſectantur ob ingenuam ἀντιφραſιν, ſeu cōtradictionem, mihi, immeritō (ut fieri ſolet) tum tribuerunt.

Hoc ergo, Lector Chriſtianus, certō ſciat, Theſes illas, quas à multis ſolidē refutatas, ſuis centonibus nunc inſarſit, Iacobi Andrea proprias eſſe, non meas: ac me non niſi reſpondentis munere in ea Diſputatione functum: cui gratias fuiſſet, Theſes de regno Chriſti, à me ſcriptas, & ab ordine Theologico, ut optimē memini, neutiq; improbatas, gradus cauſa ad diſputandum proponere. Propemodum autem mihi perſuadeo, Iacobum Andrea, iuuenili mea ſimplicitate, tum non nihil abutētē, me ad eius cauſa patrociniū pertrahere voluiſſe: à quo me Ieſus Chriſtus opt. max. alienum eſſe voluit: cui ſoli immortales eo nomine gratias ago: quum ſim expertus illā Domini benedictionē, quam Pſaltes pios his verbis petere docuit: Erraui ſicut ouis perdita, quære ſeruū tuū: quia præcepta tua non ſum oblitus. Pſal. 119. 176.

*Tandem factum eſt, ut cum tribus alijs Theologis, ipſe quoꝛꝝ in Theatrum producerer, & in ſolenni illa renunciatio-
ne publici teſtimonij Theologici & iureiurando aſtringerer, quo cæteri, Hoſiãder, Herbrandus iunior, & Placius: Formula inſurãdi, aſtringebat nos verbo Dei ſcripto ſymbolis, & Confeſſioni Auguſtana, quã à Melanthonē (qui doctrinã Eccleſia-
rũ Helueticarũ reformatarũ pbauerat) & ſcriptã & expoſitã*

esse, noram. Quum autem cateri mei Collega, non aliud iusiurandum praestiterint, quam illud ipsum, quod ipse quoque praestiti: quo & corde, & qua fronte, miser ille homo perinde scribere audeat, ac si illud à d'ees d'e & de mea infirmitate, fecerit, ut me ad sua opinionis professionem quodam, modo singillatim iuramento astringerent? Nisi fortè, ipsi caterorū quoque meorum collegarum inconstantia suspecta fuit, & eam nūc pòst vicesimum annum, per meum latus iudicat esse, impetendam. Scilicet ignarus tum erat Iacobus Andreas, exigens iusiurandum, eius quod grauissimè dixit Augustinus: Ille, qui hominem prouocat ad maiorem iurationem, & scit eum falsò iuraturum esse, vincit homicidam; quia homicida corpus occifurus est, ille animam, imo duas animas, & eius, quem iurare prouocauit, & suam. Persuadeo autem mihi posterioribus annis, & formula Concordia nomenclaturam formulæ iusiurandi in illa schola assutam esse: cuius gratia non potest Iacobus Andreas me quasi de iure manus confertum vocare: qui multis ante annis Tubingæ vixi, quam illa ab eodem plastra esset conformata. Vtinam verò tandem aliquando, hic infelix homo cogitet, nos in Baptismate nostro, sic in Sacramenti verba iurasse, & vni Christo fidem dedisse, ut nec docentium sit auditores nimium credulos, in erroris nassam inducere, & sacramenti temerarij religionem in eadem detinere: nec discipulorum, per imprudentiam committere, temerè sese illaqueari. Vtinam omnes cogitent, id quod Iurisconsulti dicunt: Iuramenta non esse iniquitatis vincula. Et illud Augustini de Decoll. Ioan. Bapt. Iuravit Dauid temerè, sed non impleuit maiore pietate. Si, sententia Iurisconsultorum, iurans ex calore iracundiæ, non obligatur: quid opus erat hac exprobratione datæ olim fidei? Sed enim saepe animaduerti, eos interdum fidem in alijs admodum anxie desiderare, quibus nec ara nec

fides

fides est. Dicat autem mihi, magnus ille data fidei exprobrator, qua conscientia laudare possit D. Lutherum p. m. qui Anno Domini 1512. 4. Octobris, Viteberga, Licentiam Doctorum Theologia adeptus est, Decano Andrea Carolo studio, Theologo (quem post 14. annos horribiliter proscripsit ipse, & postea eiusdem anni & mensis die 19. designatore eodem Carolo studio, praestito haud dubie iuramento Papisico, Doctor Theologus creatus est: quem tamen abiecta doctrina pontificia, recte fecisse negare non potest: periurij minimè insimulat: qui mihi iusiurandum religiosum, (si modò ei non infarsciatur dogmatis Ubiquitarij tui, conditio) tam odiosè obijcit? Anne potest ignorare Iac. And. Marbachium patrem, quum ante 14. annos dogmati Illyrici de essentiali peccato Originis subscripsisset, & Disputatione publica illud tueri sat egisset: postea, Disputationi Iac. Andreae de eodem argumento, locum dedisset, Illyricum summonisse? scilicet laudandus est Marbachius, qui ubi senex, aberrasset etiam in hoc capite doctrinae, subscriptionem suam & aliorum, ac Disputationem suam publicam, re ipsa & rectè quidem, retractavit: ego verò, qui iuuenis in casses opinionis tuae non nihil incidi, vituperandus sum, quod Christum Iesum duce sequutus, è tenebris in lucem veritatis, emersi? Sed Domino meo Iesu Christo, Doctori unico, gratiam habeo, quod is hanc mihi largitur gratiam, ut apud bonos, ne quidem sex mille Iacobi Andreani, fidem meam in dubium, possint vocare. Fateor me non nihil peccaturum, si hac in re copiosus sim. Quum enim lippis & tonsoribus per omnem Germaniam, notum sit, hunc hominem, usq; adeo temerè, ut nihil supra, per salutem animae suae iurare etiam inter pocula consuevisse: non est cur homo prudens eius asseveratione vana calumniosaq; commoveatur.

Vt autem ad alia carnis opera accedam, qua hic vir, postquam me, modestè in causa Eucharistica & Ubiquistica à se

dissentire animaduertit, admisit, accedã: superiore anno aded contumeliosam & δύσφημον salutem, internuncio modesto & erudito Iuvene, (qui certè tanto scandalo nõ erat à verbi Dei ministro afficiendus) mihi dici curauit, qualem non nisi Caco-dæmon ipse dictaret et eructaret. Respondi, Me orare Christum, vt Iac. And. ignoscat: mei autem honoris & salutis imprimis, eam quam hæctenus, curam haberet. Eruditum autẽ iuuenem illum, hortatus sum, vt deleret e Codicillo funesta verba verbis conceptis à Iac. And. dictata: & disceret veritatis causa, multa pati. Animaduerti autem, Deum per contraria media non rarò agentem, bonas naturas, intemperie, Iac. Andrea, & similibum (quorum ἄχαρις & ἄμυσθ, id est, tetrica & inerudita doctrina est) & maledicètia rabiosa, velut causa procatartica, excitare, vt ne magnifaciant tã importunos, tamq̃, maledicos homines, & delectètur virtute humanitateq̃, D. Bezæ, & aliorum, quorum totius vitæ habitus spirat pietatem.

Non ita multò post, per eum hominem (qui me adijt ἀντιπαροῦς impetrandi gratia, & à me amanter est inuitatus ad τὰ μικρὰ Φιλοφρονήματα, & Conuiuium) literas calumniatrices senatui amplissimo sapientissimoq̃, inçlyta BASILIENSIS Reipub. offerri voluit, vt mihi, si posset, crearet periculũ. Sed ea, amicorum illius consilio suppressa fuerunt, quòd nullum earum pondus esset, & quòd auctori parum gratiæ allaturæ, mihi minimè nocituræ, alijs plurimum obfutura, viderentur. Displicuit enim viris cordatis, insolentia hominis, qui vt inimicum conficeret, etiam amicis obesse, non dubitabat. Memini autem, cum eius rei mentionem facerem, honestum & præstantem auctoritate virum respondere: Non maiore esse Iacobi And. apud prudentes Politarchas, auctoritatem quàm alicuius ebriosi & agrestis sacrificuli in Sequanis.

Quæris, amice Lector, quid ipse inter ea egerim? Quum me ita peti viderẽ, ad preces confugi, & Christum pro me, & pro adversario cõprecatum sum, ut me quidẽ tueretur, Iacobũ Andream autẽ liberaret a spiritu odij et vertiginis. Rarissimẽ seu publicẽ seu priuatim eius mentionẽ feci: tum quod ea non admodum esset opus, tum quod ὀλέχιον, quasi intractabile Echimum, non vellem attingere. Rogatus tamen perrarẽ, de ijs que cum laude coniuncta sunt, loqui malui. Virtutẽ enim etiam in hoste admiror, si qua in eo sit. Cum amicis tamẽ magni nominis priuatim me collocutum esse, de eius inhumanitate cohercenda, ipsorũ virtute & auctoritate, & Tubingensiu quorundam hominũ clarorũ bonorũq; opera, non eo inficias. Cui enim pacis amanti homini, nõ videatur declinanda necessitas, cum eiusmodi homine contendendi? Nihil, aut Cicero, quieto ac bono viro magis cõuenit, quàm abesse à cõtrouersijs.

In tota autem Heydelbergensi disputatione, quæ & maturẽ publicata & octies habitata, & nequaquã (ut ipse fingit) precipitata fuit (non enim ille metuendus nobis erat, si accessisset,) nunquam nomen illius adduxi in mediũ. De rebus enim agere malui, quàm de personis. Et quia edita est oratio mea, de illa disputatione, in qua bona fide exposui, quid utraq; pars ibi egerit, hoc tantũ testabor, non me moueri, quòd (ut Iosephi verbis utar) πλὴθ & ἔρρεπε πρὸς τὰς θρασυτέρας, vulgus imperitum confidentioribus sese iunxit: & quod Iacobus Andreas Pasquillo prauidicio, (quod ipsi neuti quã certẽ inuidico, licet cum S. Romani Imperij constitutione pugnet, dignumq; sit Mataeologia Vbiquisticæ operculum) me urget. In modò gratiam illi habeo, quòd stolidum Pasquillum, centonibus suis aspersit. & vanitate illa, me oppugnat, qui unius cordati iudicis arbitrio plus defero, quàm toti imperitæ multitudini. Tantum Iac. And. me eorum miseret, quibus tu bolam gloriola (de me multis modis victo & prostrato) sparsa,

sic

scè faucibus ereptum ori tuo inseris, ut vel in iacentem & exanimem Hectorem sauias heroicè, vel humc vòdum ab illis confectum, forti tua dextera & siculno tuo ense, sternendum putes. Sic scilicet fortes Triarij agunt, ut quis inter illos fortior sit, meritò spectator prudens vehementer addubitet. Si autem mea omnia sibi oppugnanda, ea verò qua mihi, satis imperitè, obiecta sunt, tuenda censet: habiturus est Paradoxa noua satis enim uerò insulsa & agrestia: quasi, ita ut stolidus ille Pasquillus, etiam ad maritimam Saxoniam sparsa fuerint, fidem illi apud sanos homines facillè derogabunt, quando nullum veterascit mendacium, & vana iactantia fumi instar euanescit.

Basileam ubi reuertissem post Pascha, & ibidem docendi laboribus defungi capissem: aliquoties allatum est nuncium, de bruto fulmine, quod Iacobus Andreas in me cuderet. Viri sapientes & clari initio vix id sibi persuaderi patiebantur: quod Ecclesia, Reipub. (optimè profectò olim merita, de VVirtuebergicis Principibus illustrissima memoria, rebus eorum, ut & multorum tum temporis bonorum, afflictis, de Brentio patre, exule, & cum Bullingero & Caluino fraternam amicitiam tum colente) Academia, & mea innocentia, maiorem rationem hominem illum habiturum, sibi persuaderent. Vnus D. Doctor Huldricus Coccius, mihi dixit, iam annos aliquot Iacobum illum Andream, mihi infestum, aliquid in memoliri.

Sed ubi reuocatus essem Heydelbergam, ab Illustrissimo Principe, ut aliquandiu in hac Academia sacras literas profiterer, donec videlicet Basileam redcundum esset, senatus Academia Basiliensis, quòd rumores calumnioso Iacobi Andree scripto confirmari videret, pacis & tranquillitatis, honoris quin etiam & euòpias mea, studio, ductus, ad Academiam Tubingensem literas dedit, humanitatis & officij ple-

nas, quas ideo ascribendas duxi, ut pij Lectores videant, & honestissimum esse de me eorum, quibus domesticè sum notus, iudicium: & calumniosas voces istius mei Aduersarij, apud bonos omnes nihil ponderis habere debere.

Magnifico D. Reſtori, reuerendis, clarissimis & doctissimis viris illustris Academia Tubingensis senatoribus, amicis honorandis.

S Nostra studia & officia, Magnifici, clarissimi & doctissimi viri, non solum hominibus pietate & eruditione præstantibus, sed etiam ijs rerum momentis, quæ ad pacis & Christianæ coniunctionis vinculum conferuandum facere possunt, in solidum deberi, nemini dubium est. Cùm ergo ante paucos dies, D. Ioh. Iacobus Grynæus, Academia nostræ Reſtor, Magistratus nostri scitu permissuq; , Heydelbergam abiturus, nobis aperuisset, fama sibi innotuisse parari isthic contra se scriptum, à Cl. Theologo, D. Iacobo Andrea, Gymnasij vestri Cancellario, &c. quem tamen is, sua sibi suffragante conscientia, verbis, factisq; nuspiam laeſcuiſſet, nec famæ aut existimationi eius iniurius fuisset: petens, vt si quid ad extinguenda negocij & certaminis gliscentis incommoda conferre possemus, pro virili curarem: Non abs re fore duximus, tum vt Reſtoris nostri petitioni satisfaceremus, tum verò, vt publicæ tranquillitati, quâ tum in nobis est, seruiremus; animi

nostri sensum, amplissimo ordini vestro, amicè declarare.

Enimucrò vt exploratum nobis est, *D. Grynaum* sacrosanctam Theologiæ professionem, pacatè & fructuosè, annis aliquot obiuisse: ita nobis minimè constat, cum, in prælectionibus, vel in congressibus (de illius enim lucubrationibus, cum omnium oculis patere possint, nihil attinet dicere) cuiusquam Triuialium, nedum talis tantiq; Theologi famæ & existimationi, si *ἑτεροδοξίαν* dogmatum excipiamus, grauem aut molestem exitisse. Is siquidem animus nobis huc vsque fuit, vt neminem nostrum, siue in vestros, siue in alios, calami linguæque mucronem stringere passi fuerimus: quin potius (absit inuidia dicto) bonis & eruditis omnibus, maxime verò fidei domesticis, beneuolentiam declarare, & si quid occurrisset, quod ad accendendos hominum animos, & piæ tranquillitatis auram turbendam, vergere videretur, amouere studuerimus.

Verentes itaq; ne si liber is, *Rectori* nostro, vt dicitur, infensior, in publicum emittatur, paroxismus inde Ecclesiæ periculosus magis, quàm utilis, oriatur: exulceratò præsertim hocce temporum statu: amanterà vobis petimus, vt si quid tale paratum esse comperiat, quod ad infringendum *Φιλαδελφίας* vinculum facere possit, vestra virtute & auctoritate sopiatis: & quod erga vestros omnes, & singulos, si quid tale à nobis postularetur, summa cum voluntate facturi essemus, id nobis in præsentiarum non negetis.

Scribendi libertatem viris doctis eripi non postulamus, sed vt *D. Andreas* scriptum suum, si quod habet, pro sua prudentia ita moderetur, ne in causa communi mul-

ni multis, vnum sibi nostrum *Rectorem*, quem nominatim impetrat, desumfisse videatur: hacq; ratione ea, quæ inter Academiam vestram atque nostram concordia fuit, labefactetur.

Quia imo cuperemus, vt si fortè ad D. Andream *δύο-
σημα* quædam de *Rectore* nostro perlata essent, priuato literarum commercio, cum eo componeret, nihil ad dubitantes fore, vt motus inde orti pacatè & amicè sedentur. Nos certè vicissim, si qua ratione beneuolentiæ, studiorum & officiorum nostrorum rationes vobis declarare & comprobare poterimus, ad omnem humanitatem & æquitatem nos fuisse promptissimos, re ipsa experiemini. Valet. *Basilea* 6. Cal. Iulij 1584.

Prorector & Senatus Academia Basiliensis.

Hanc epistolam ideo quoque tibi, pie *Lector*, legendam exhibere visum est, vt quàm mihi cordis sit tranquillitas Ecclesia, qua furiosis concertationibus & non necessarijs scriptis, admodum turbatur, re ipsa deprehendas. Non enim quod sanctissima & inuicta nostra causa ab hoc homine timerem, aut quod mihi male esse conscius: sed quod nihil *Heydelbergæ* aliud, quàm pro pace Ecclesiæ orare: & piè placideq; sacras literas explanando docere, mihi propositum esset: nolui irritare crabrones, & cō-
φρέασι *κωπομαχῆν*, hoc est, intra putei angustias cum canibus pugnare: ideoq; rogavi Magnificum Dominum *Prorectorem Basiliensis Academia*, vt, si è re videretur, per *Tubingensis Academia Senatū*, motus istos componeret. Et si

C 2

antem res ipsa loquitur, spreto utriusque Academia iudicio, mephitim illam mendaciorum follem Vulcani in me nihilominus exhalasse: Tamen, non me pœnitet eius consilij: nec sane dubito, omnes ubiq̃, locorum viros doctos, vel unius Academia Basilicensis liberale iudicium de me, in cuius sinu diu vixi, maioris facturos esse, quàm istius terra filij, quem largior usus Eleemosynæ, qua ab ineunte atate vixit, è famelicico vomentem effecit, tragicum & turpissimum præiudicium.

Equidem, & de ordine Theologorum, & de tota Academia Tubingensi, amantissimè & honorificentissimè & sentio. & loquor: ac superioribus annis, non ita paucis, interq̃ hos heroicis Nobilibus, auctor fui, ut Tubingensem Academiam, cultus ingeniorum gratia adirent. Ut tamen nequaquam me puderet publici Testimonij, quo in ea olim sum ornatus; sic nec illud mihi aliter, quàm studio veri & innocentia suendum duxi: nec arbitror esse, cur magis officiosa humanitatis erga me tum declarata, vllum pœniteat ordinem: quàm me, quòd me passus sum ornari, cui hoc Christi gratia dedit, ut non defuerim mea persona: persuasum habens illam Iacobi Andreae exprobrationem, ordini Theologorum Tubingensium non acceptam esse ferendam: & si hunc hominem qui mihi ita maledicere spectes, non tam persona publica, quam sustinet, (cuius etiam gratia eum in pretio habere cupio) quàm humana illius infirmitati (ut mollissimè loquar) esse tribuendam. ἀμαρτάνει ὃ καὶ σοφῆς σοφώτερος: peccat enim etiam insipiente sapientior, ut habet vetus dictum.

Exposui bona fide, tum quid iam pridem, quum Tubinga agerem: tum quid postea inter nos actum sit. Poteram autem alias quasdam illius hominis voces contumeliosas in me
 sparsas.

sparsas, & iniurias commemorare: sed illas sordes, nec casto lectori obijcere, nec equidem ipse attingere, dignabor. Certè mihi iam persuadeo, sapientes viros, heroicam nobilitatem, & alios honestos homines, faciliè videre, quàm difficile fuerit Iacobo isti Andrea, in me aliquid carpere, quando etiam vranδμολα, ante viginti annos peracta, homo curiosus, tam diligenter conquirat, & recentium fabularum, sordido condimento oblita, spectanda proponit. Ea verò, qua tot iam annos, Christi gratia per me, infirmum alioquin Organum, boni publici causa præstitit, præterit: ad maledicendum videlicet promptior, quàm ad benedicendum: & vel ethnica muliercula Theano multùm dissimilis, qua cum iussa esset diris Alcibiadem absentem deuouere, respondit: Ὁχῶν ἔκαταρῶν ἰερείων γεγορέναι, sacerdotem se esse vt benè precaretur, non vt deuoueret diris: vt est apud Plutarchum. Enimuerò, illa qua mihi non certè nisi per calumniam tribuit, tam faciliè illi erit ijs, quibus domesticè sum notus, persuadere: quàm si fingat, pyratam me in Aegæo mari, virgultea utentem scaphula, centum annos exercuisse: & duxisse ordines Thessalorum Equitum in expeditione Alexandri magni contra Darium Persarum regem. Fortassis autem, homo ingeniosus, vt ista duo mea τῆς πολυπραγμοσύνης specimen probet, tam dextrum μετεμψυχώσεως, migrationis animarum in alia atque alia corpora, Pythagorica, quàm sua Ubiquitatis defensor è est acturus. Id sanè si fiet, tum verò, nisi calum ruat, vis opinione mea maior, experts tamen consilij, mihi erit metuenda.

Nunc tibi, Christiane Lector, causa commemoranda sunt, propter quas, Iacobo Andrea mihi non esse pluribus respondendum (etiam si is pergat dentata charta me confodere) iudico. Crede autem futurum, vt ipse quoque ijs ritè perpen-

sis, statuas, etiam alijs viris bonis & doctis, qui citra cōtume-
liam ab eo dissentiunt, si inquam Eucharistia & Vbiquitatis
doctrinam spectes, eidem ipsos impetenti, sacro posthac uten-
dum silentio: & id tempus expectandum, quo in iudiciū suum
Deus hominem istum pertrahet. Atq; equidem, mihi persua-
deo, sic tumultuantem in Ecclesia, bacchanalia palam viuen-
tem, & choreas ac tripudium, in conspectu lugentis, in tot locis
Europa, Ecclesia, exercentem: fato extremo esse vicinum.
Vtinam verò eius meditatio flectat animum eius ad respi-
scientiam, & ad pacis studium.

Prima causa hac est, Quòd honestissima, inclyti, sapientis-
simiq; senatus Basiliensis voluntati me parere, iustum est.
Vult autem, ut veritatem, ὀρθῶς moderatè & citra den-
tem, docendo, & placidè coràm, cum veritatem amantibus
conferendo, eandem propagare studeam. Non vult me Polemi-
cis scriptis, cū ijs hominibus decertare, qui semel à se receptas
opiniones mordicus retinent, & cuculi cantu calumnijsq; tue-
ri conantur, etiam si Ecclesia doctrina à culmine ruat. Habes
optimus Magistratus, hac in parte, & sua tranquillitatis, &
mea natura, rationè optimam. Non patitur è suis quenquam,
scriptis polemicis aliarū Ecclesiarum & scholarum reforma-
tarum pastores & doctores adoriri: ac si suos prater meritum
impetissentiat, hos monet, ut veritatem tueantur placidè, in-
iurijs autem sibi illatis pacem publicam redimant. Nouit
etiam is, quo sim ingenio, nec preces meas ad Deum pro pace
Ecclesia, aut docendi labores, quos sustineo, aliena βωμολο-
χία, scurrilitate scripturientium, & sophistica, abrumpi
vult. Intelligit etiam ὀδυμίως & tranquillitatis studio du-
ctum abhorrere à concertationibus cum ijs, in quibus aliquid
Christi est.

Secunda causa est, vocationis mea conscientia. Vult Deus,

ut

ut Heidelbergæ in scholis Theologicis, pro meo modulo, sacræ literas, orthodoxè & methodicè, donec ipsi visum est, profectear. Id autem se velle testatum fecit, cum me nihil tale expectantem, ab Illustrissimo meo Principi, senatu Basiliensi eius Celsitudini morem gerente, vocari curauit. Caput etiam Deus, pro immensa sua bonitate, ministerio Academico, quo iam defungi capere, clementer benedicere, crescente videlicet auditorum lectissimorum tum frequentia, tum discendi cupiditate. Horum pijs studijs seruire: non latratibus eorum, qui in Cœnobiorum latebris quum visum est, (post lauta cœuiuia, bacchico astuante zelo) lingua bellare solent, homo à canina facundia alienus, reclamare oportet.

Est autem nobis, qui docemus in hac Academia sacras literas, propositum, sine aliorum insectatione, verbum veritatis ἐρθροποιεῖν, seu rectè secare: adiungere pias preces, & gratiarum actiones ad Deum: conuicia & iniurias aduersariorum, Christi causa, perferre: opus Domini urgere: & conscientiam Domino Deo nostro, per illius gratiam, probare: mundi insultus ideo non extimescere, quia nostrum προμαχοῦντιν propugnatorem Iesum Christum ad consolationem nostram dixisse scimus: Confidite, ego vici mundum. Ioan. 16. 33. Si qui alij quippiam desiderabunt, & vel amicum colloquium, vel responsum per Epistolam requirent, ijs amanter respondebimus: pro ut dabit spiritus Christi.

Tertia causa est, quod homo ille mecum conuicjs tantum mendacijsq; agit, & personam præcipuè insectatur: quod causa deploratissima signum est. Ego verò conuicia mihi contemnenda esse iudico: ac valde delector illa cōmemorabili beati Hieronymi sententia: Nos in Dei iniurijs, benigni sumus: in nostris contumelijs, exercemus odia. Placet & illud Augustini: Iniuriæ virum fortem probant,

Tribuit

Tribuit mihi Iacobus Andreas, in Disputatione publica Heydelbergæ me ad nullum respondiſſe argumentum: fabellicus tempus omne triuiffiſſe. Prius verum eſſe fateor: ſed alia quàm ipſe putat, lege. Nullum fuit ab eius diſcipulis adductum argumentum: itaque ad nullum mihi reſpondendum fuit: niſi forte ſophiſmata (qua quum ab altera parte plerumq; ex ſcripto infeliciter & pueriliter recitarentur, ſape meo Reſpondenti, in gratiam auditorum, formanda erant.) homini argumentoſo argumenta ſunt: quod nemo noſtrum negat. Poſterius autem verum eſſe, ij qui interfuerunt, & qua dicta ſunt utrinque, aſſequuti ſunt, (ceteros enim, qui pedanei ſuffragatores & applauſores ſunt, ubiquitati adſtrueda, etiam me iudice, præſidio eſſe oportet) tum demum credent, ubi tuo more exhausto, cum ſalutis tua periculo, & diris, vini Cyatho, fidem ipſis feceris, te illis, ſi mentiantur, quoque habiturum eſſe fidem. Non eram, pie Lector, iſtarum rerum mentionem facturus, niſi ἐωλοχεῖσιν, ſeu à crapula orta intemperies iſtius hominis, id promeretur: & larua deſtrahenda eſſet Cumano caballo: qui nimium ſuis credulus, immemore eſt Proverbij: Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm decem auriti.

Turbatorem Academia huius me eſſe, vociferatur: homo dignus ſcilicet, qui ab utroq; Magiſtrato, prius in Conſilium vocatus, &, Anne vocandus ſim., interrogaretur: nec ſine approbatione conſilij ſui, & ingenti honorario dimitteretur? Accepimus enim hætenus eum cum Diogene Cynico facere, uſu videlicet probando verſum Homericum: ἔτι τοι ἀπὸ βλάτῃ τῆς ἡεῶν ἐπιτηδία δῶρα. Aſt ego tibi Iacobe Andrea regeo illud beati Hieronymi: Turpe eſt in Chriſti militia, ſeculi lucra venari.

Ego Iacobe Andrea, (fiducia Domini & Saluatoris mei Ieſu

Iesu Christi fretus) cum Achabo rege tibi dicenti: Nonne tu es ille qui conturbas Israellem? Respondeo, cum sancto Propheta Elia: Non conturbavi Israellem, sed tu, & domus patris tui, quum dereliqueritis mandata Iehouæ, & ambulaueris post Bealim, 1. Reg. 18. 17. 18.

Tu verò videris, Iacobe Andrea, qua sint piorum iudicia, qui gemitus, ob turbatas abs te Ecclesias, Academias, Aulas, pias Oeconomias: & multorum hominum conscientias.

Ac in nomine Domini nostri Iesu Christi, qui in deiectione nostra memor nostris est, & seruis suis nunquam non dexter ubique gentium adest, eosq; exaudit & tuetur, pergami ei seruire in sacro hoc instituto: iniurias, calumnias, breuia incommoda magno ferre animo non recusans, quia instat nostra immortalitas, & redemptio nostra, nobis certè exoptatissima.

Mendacis putidissimis eum mecum agere, vel ista qua ab eo sceleratè conficta subiungam, manifestum est.

Aut Rætela me versantem idem cum ipsis olim sensisse, & literis id esse testatum, id verò quomodo reuera habeat, mihi indicatum est.

Tubinga reuocatus, nondum certè ex illis controuersis velut tricus, me poteram extricare. Itaq; reuenter ad Iac. And. & alios aliquoties scripsi, nec sanè modesto homini vitio, sed laudi dandum est, si calculis non prauertat cognitionem.

Quum autem Deus, & scriptis, & voce piorum, excitasset me, & affulgere capisset cordi meo radius veritatis circa doctrinam Eucharisticam, cum gratiarum actione erga Deum, placidè professus sum veritatem & voce viua & scriptis, & in colloquijs de Religione, ut ea, qua mihi aperuerat Deus, non dissimularem.

Ac mepiam hanc doctrinam prius quàm Rætela discederè Basileam, publicè professum esse, argumētō sunt hac omnia,

1. Quod ante 13. annos edita est præfatio mea, in Origini Adamantij opera, in qua hæc pia doctrina tradita à me est.

2. Quod D. Marbachio ingens suum scriptum de controversia ista olim edituro, disertè quid desiderarem in illius opinione exposui: habeoq; eius responsum. Est id factum Anno 1567.

3. Quod Mombelgardia, Bidenbachio modestè restiti, urgenti doctrinam ubiquitariam, ante decem annos.

4. Quod extat disputatio de Sacramentis, anno 1574. excusa, & habita à me, priusquam Basileam vocarer.

5. Quod etiam M. Crusius, eodem tempore, me eius argumenti Epistolam ad sese dedisse, non nescit.

6. Quod eius rei omni exceptione superiores testes habeo. Quod enim in Confessione Augustana, nulla Capernaïtica & Ubiquistica Matheologia, mētio fiat, optima conscientia potui eam missam facere, & veritati testimonium perhibere.

Falsa autem sunt omnia, quæ addit Iacobus Andreas.

1. Quod præceptores, quos non amplius quàm per biennium, audiui Tubingæ: ullo contumelioso dicto impetierim. Ac mendacio Iacobandrico oppono Testimonium Basiliensis Academia; huic Apologia insertum. Veneror D. Snepsium & D. Herbrandum, quos res ipsa testatur melius mereri de studijs iuventutis, quàm utroque multo inferiorem doctrina, Iacobum Andream.

2. Quod ait me à collegis meis Basiliensibus Theologis, ob eam causam priuatim admonitum aut etiam obiurgatum, ne illos lingua impeterem. Si vir bonus est Iacobus Andreas, proferat in lucem eius rei indicem Epistolam. Nam ego verè dico, figmentum illud esse vanissimum. Si clam cum aliquo contulit, & id sibi passus est persuaderi, me reprehensum.

hensum, ridiculam esse suam credulitatem, tandem agnoscat.

3. Quod ait, me Basileæ, non ausum istam profiteri doctrinam, quam Heydelbergæ propugnavi.

Anne autem Basiliensis confessionis doctrinam, Basileæ me profiteri non potuisse, credibile est? An non in volumine disputationum Theologicarum Basileæ à me habitatum, multa sunt de cœna Domini, et de persona Christi? An deniq. Academia Basiliensi, nullos etiam heroicos hospites, meo tempore adfuisse credibile est, qui falsò illud à Iacobo Andrea dici, testari possunt? Sed hac in parte ei illusum esse video epistolis fabulosis, quarum exemplaria Iacobus Andreas si in lucem (quod equidem velim) protulerit, malè consulet earum auctori: & multa commenta reteget, quæ opera pretium foret innotescere.

O profigatissimam mentiendi in Iac. And. audaciam: quæ facit, ut sicut Araneus ex se fingit, ita ille mendacia ex seipso proferat. Increpet autem te Deus Sathan.

Quarta causa est, quòd hic homo, consensus Orthodoxi publicus notoriusq. perduellis, nec mortuis nec viventibus adhuc Dei seruis, nulli etiam ordini hominum, atati nulli, quum irasci & maledicta spargere capit, parcere consuevit. Cum arena verò, quis homo cordatus, frustra luctetur.

Ego sanè malo me, cum piè defunctis: hoc est, cum Melanchthone, cum Oecolampadio (de quo viro, memini Iacobum Andream, recitare Brenij patris, vocem: Es were ein recht frommer Mann gewesen) cum Erasto, & alijs: cum superstitionibus, D. Ioanne Sturmio, v. cl. & multis alijs, virtute & doctrina illustribus viris, quibus quantò sim inferior, non ignoro, à Iacobo Andrea exagitari & traduci: quàm alienum à virtute, pietate & meritis in Rempub. Christianam eorundem virorum, haberi, & plenè, ac plaurè

Vbiquisticis buccis celebrari. Video enim has ouis, quæ Theophrastus ὑπνέμια, Zephyria subuentanea vocat, persimiles esse.

Quot autem iam annos debacchatus est in D. Theodorum Bezam, cuius viri vultum multò minus, si seridò conferèdum sit, ferre possit Iacobus Andreas, quàm ipse D. Lutheri, si hic superstes foret, ferre possim: cum gaudio aeterno ipsius Dei in carne patefacti serenam visurus faciem. Lutheri etiam superstitis conspectum, nemini nostrum metuumdum fuisse, testantur nostrorum cum illo congressus. Et si autem, ut hoc addam, quod nemo nisi furia a mente Coroebus, negabit, Lutheri eloquentia in sermone vernaculo insignis fuit, & aliæ eximia spiritus sancti dotes in eodem fulserunt, ac illius libri legendi sunt diligenter: tamen & doctrina, & antiquitatis Ecclesiasticæ cognitione, & trilingui eruditione & modestia, D. Oecolampadius, Basiliensis nostra Ecclesiæ Antistes, illo multò fuit superior. Nihil dicam de Martino Bucero, cuius una pagella commentariorum in Euangelium, aut Epistolam ad Romanos, plus habet solida, scuerioris & conferta doctrina, quàm ternio in plurimis Lutheri scriptis. Vera equidem dico rumpantur ut ilia Codro. Equidem non hoc dico in illius viri contumeliam, cuius memoriam veneror, scripta lego, sapius forsàn, quàm quidem ipsius nominis potius quàm doctrina periti: sed ut iuuentus excitata admonitione vera periculum eius rei faciat, scripta conferat, nec Prophetarum vltimum Lutherum p. m. fuisse putet: nec eius lectioe librorum contenta, caterorum erudita & perpolitata scripta, fastidio sibi maximè noxio, prosequatur.

Quàm verò inhumaniter nuper magni nominis Iurisconsultum, nobilissimæ cuiusdam Reipublicæ consiliarium traheret, homo contemptu non responso dignus, quis nõ videt? scilicet huius solius est, inquisitionem in aliena scripta instituere,

tueri, Magistratibus alienis, quid facti opus sit, qui viri docti suspecti habendi sint, qui non, prescribere: obtrudere sua commenta alijs ut subscriptione confirmentur? Quæ, malum, hæc iniusticia est, Philosophis, Medicis, professoribus bonarum artium, Iuriconsultis, iudicium de controuersis religionis, tanquam profanis, omnino eripere: & tamen, requirere, ut paucorum Theologorum subscribant placitis, ut iureiurando prestito sese ad ea per omnem uitam probanda, obligent? An non his omnibus, qui certè sunt pars Cleri (ut Petrus loquitur) vox diuina præcepit: Prophetias ne pro nihilo habete: Omnia explore, quod bonum fuerit retinete, 1. Theff. 5. 20. 21. Cur his legenda sunt S. Biblia, si ad eorum trutinam ponderanda & æstimanda conciones, & scripta de religione non sunt?

Iacobus sane Andreas & gregales eius, qui negant, aliorum, quàm ex professo Theologorum esse, sibi sumere iudicium de controuersis religionis: longè profectò alio ducuntur spiritu quàm Moses, qui quum, non citra æmulationem aliquam Iosnam audisset, dicentem de Eldad & Medad prophetantibus in Castris: Prohibe eos, mi Domine: respondit: Nunquid æmularis tu propter me? & utinam totus populus Iehouæ prophetæ essent, & quòd daret Iehouah Spiritum suum super eos? Num. 11. 28. 29.

Peccauit sane opinione istorum hominum, Lucas Medicus Col. 4. 14. quod in alienam (si Deo placet) messem falcem misit, & Euangelium & Acta Apostolica conscripsit. Sed quid multis opus est verbis? Multis indoctis Theologis molesta est excellens quorundam Philosophorum, Medicorum, & Iuriconsultorum doctrina, etiam in Theologia: ideo perinde ut Papiستا negant Laicis legenda esse S. Biblia, ne dignoscantur illorum errores: ita hi, quia non possunt tueri personam, quam sustinent, cuperēt omnes esse cæcos, ut Strabi inter eos regnare

possent. Non dico hac incōtumeliam ordinis, nec de omnibus: sed profectò de multis, qui suam inscitiam ipsimet, ut forex, suo produunt indicio.

Nos verò omnium aliarum honestissimarum professionū viros doctos, hortamur & oramus, ut, quia communis est p̄ys omnibus pietatis professio & Christianismus, utriusq; partis controuertentium scripta, cum iudicio legant, & ad scripturæ Canonem ea prudenter exigant. Immo etiam inuentui nostræ auctores sumus, ut D. Lutheri imprimis, ut D. Brentij, ut Chemnitij, ut Chytrai & Heshusij scripta legant, & diligenter expendant. Scimus enim non quidē eodem omnia, quæ scripserunt, habenda loco: multa tamen contra Antichristum pie & solidè, ab illis literis mandata esse, nō ignoramus. Ac profectò multis nostrūm, Chemnitij & Chytrai, doctissimorum hominū, nimia facilitas, in approbāda carnis Christi ubiquitate, & orali illa sacrosanctæ carnis Christi manducatione etiam impijs communi, permira visa est. Meritò autem collaudatur à nostris, Doct̄oris Tilemanni Heshusij cōstantia, in ubiquitario dogmate reiiciendo & eruditè confutando: licet is circa cæna Domini cæna mysterium, à nobis ingenuè dissentiat. Me quod attinet, eo semper fui ingenio, ut Dei dona in alijs cum gaudio & gratulatione magna intuerer: ab ijs autem, quæ ἀνθρώπινως, humanitūs, aspersa videbam, animi oculos auocarem. Ac eandem humanitatem hæcenus ipse quoque expertus sum: & à me, circa hæc mysteria, non nihil dissentientium liberis, non defui ijs officijs, quæ aduenis grata esse poterant: ac speraui, neminem vnquam fore, qui modestè in parte aliqua doct̄rina dissentientem, non eodem studio prosequeretur: donec ita me inhumaniter, Iac. Andreas (doct̄rina superioribus illis, neutiquam par) planeq; scythicè adortus est, & inuito Apologiam primam postremamq; (si Deo ita placebit meis annuere votis) extorsit.

Quinta

Quinta caussa est, quod hic homo, ne quidem consentientes in dogmatibus καὶ ὁμοῦστας collegas aliter tractat, quàm ut plerisque notus magis sit, quàm charus: ut de Staudicio Franciscano, aula Britannica quondam parasito, loquutus est alicubi Erasmus. Eo nomine nobis, qui ingenuè dissentimus ab eo, nec coniunctio, nec fraternitas eius (nisi fortè respiscat: quod utinam ei det Dominus Iesus) expectanda est, quando fratres ipse suos, huius ætatis Diotrophes Φιλοπρωτων primatum appetens, ita barbaricè & cyclopicè tractat: quasi solus illam Augustino improbatam vocem, proferre de se possit: QVOD VOLVMS SANGTVM EST. Tum demum autem credent nostra Ecclesia, eum vel syncretismo coaluisse, cum suis Collegis, qui passim degunt, quum eorum literas testimoniales nobis exhibuerit: quum oblitterabit memoriam, primum eiectione à se se VViteberga D. Pauli Crellij, à quo accersitus erat, hospes ericius: deinde Schechstorum aula quondam Palatina Concionatorum, quorum vnus cum rectè pro concione exposuisset verba Apostoli, de forma Dei & serui, Iacobus Andreas cum odiosè perstrinxit, & tum illum, tum eius cognatum collegamq̃, hoc elogio prosequutus est, ut diceret: in nulla aula tam indoctos asinos, concionatores aulicos, sese reperisse, ut in illa: quam Tragædiam opt. & illustriss. Princeps Elector, adhibito Marbachio, agrè potuit componere, ut testantur acta. Tantæ molis erat Cadmæos iungere fratres. Nihil dicam de infinitis propè alijs, in quos ille inuectus est. Hoc tantùm addam, quod mihi de Iacobo Andrea cogitanti sapissime, è Plutarcho in mentem venit, de Rhetore illo infelice, qui cum in Græcorum omnium contentu, magna vocis contentione & bonis lateribus, Græcos ad pacem ineundam, & ad bellum barbaris inferendum, hortatus esset. Ibi quidam ex Legatis, Præclarum, ait,

con-

concordiæ suaforem nacti sumus: cui cum nihil domi sit, præter miseram vxorculam, & famelicam ancillulam, perpetuum tamen est inter Patrem familiars, & has mulierculas dissidium iurgiumq;. *Ita sanè, hic homo, cui cum nemine mortalium (nisi qui in ipsius verba iurat) diu benè conuenire potuit, ecclesiastica tranquillitatis & coniunctionis, auctior haberi vult. Fateor autem, iam olim, priusquam modestia & humilitatis Theologica fines egressus esset, quum adhuc per literas cum Domino Caluino p. m. conferret, scripta moderata & συμφιλιακὰ, conciliatoria, ederet (in quibus multa verè tum ab eo dicta, nunc ab eodem malè & falsò negantur) quòd videretur Martini Buceri ingenium nonnihil representare, à me in precio habitum: prauidere enim tum non poteram, ea, quæ sequuta sunt: ac memini eum hortari me ad studium dissidentes vicinos conciliandi, vbi domum reuertissem: quod diceret, satis diu pugnatum, & se optare omnibus libris de hac controuersia ab utraque parte euulgatis, flammis tandem absumtis, pacem Ecclesiæ restitui. Utinam verò, postea ignem igni non ipsemet addidisset?*

¶ Sed vt, quod res est edicam, eiusmodi hominis, donec non mutat ingenium, magis pestilens est amicitia, quàm inimicitia. Vt lenti securidaca, hordeo festuca, quæ agilops dicitur: ita nobis quorundam ἑτεροδιδασκαλῶν diuersam doctrinam docentium, coniunctio, planè est recusanda, donec, inquam pestilenti fermento, massam doctrinæ Christi, corrumpere non desinant.

Sexta causa est, quòd sibi in doctrina non constat hic homo. Accertè dum mihi alijsq; inconstantiam ideo obijcit, quòd erroribus ipsius agnitis, veritati locum dedimus, nobis imponit necessitatem tribuendi eidem constantiæ laudem, sed in sola inconstantia: Vt enim Amphibena, utrimq; caput habet, & utralibet corporis parte, præter aliorum serpentum morem,

morem, vitur pro cauda: sic hic Proteus, diuersis rationibus multumq; pugnantis res suas agit, & eadem aliàs laudat, aliàs damnat. Annon enim omnibus notum est, hunc nostri seculi Momum, Corpus doctrinae Philippi, editum VVirebergæ aliàs laudasse, aliàs damnasse: Philippum Melancthonem & laudasse, & inhumanissimè insectatum esse: ut de alijs quos Censor hic sibi dyjudicādos sumsit, ipse ferula eorum subiiciendus, nihil dicam? De differentia specifica vnionis duarum in Christo naturarum, quàm varia (ubi semel à vera deflexisset differentia, quæ est, vnã personam constituere) & à τὸ ὅτι commentus est, de reali effusione omnium deitatis proprietatum, de anima rationali et corpore, de λόγῳ per carnem omnia omnipotentia opera per agente, de omnipotentia, de adoratione carnis Christi: deq; multis alijs. Desultoria exim leuitate è calcaria in carbonariam sese contulit, ut vno plumbeo suo telo obtuso, aliud atq; aliud arripuit, & etaculatus est, eo successu, quo in calum expuentes fronte sputum excipiunt.

Profecitò verè dixit Hippocrates, Morbum periculosissimum esse, qui habitum oris subinde mutat, & ægro tum sui dissimilimum facit. At enim quaniò periculosior ubiquitas est, quæ vnum eundemq; hominem, concionatorem Ecclesiasticum, Consiliarium Aulicum, Bebenhusianum Monachum, Venatorem, Professore, Volaterranum, Metiochum denique facit?

Est tamen locus in Olyntho Thracia, scarabais infestus, in quem alioquin longè lateq; circumuolitans si conijciatur scarabæus, nullo modo amplius egredi potest, sed se ipsum distorquens tandem miserè immoritur: Ita postquam hic vir, extra verbi Dei septa egressus, in ubiquitarium circulum semel ingressus est, egredi iam non potest, & in eo variè sese distorquens, & in omnes formas sese transformans, miserè conficitur. Et tamen putat sese alijs honestis doctiq; viris, maledi-

cendo, notam nigram apud heroicis aliosq; homines posse aspergere: non interim videns, bonis probari eos magnoperè, quae eo quòd veritatem modè profitentur, Iacobo Andrea sunt admodum ingrati. Praclarum enim est, ob Φιλαλήθειαν, veritatis amorem eius aduersario, vehementer displicere. Et rectè dicitur, de veritatis studiosis: ἡ δὲ χη μεγάλης δόξης ὠνήσασα ἀλήθειαν. Principium magnæ virtutis est veritatem redimere.

Septima caussa est, quia eminus me aggreditur, qui cum presente cominus paratus & eram & sum, seu Basilea seu Heydelberga, sed a quo iure, de doctrina conferre. Eminus autem & post principia versanti, sibiq; strenuè cauenti, dicam id quod in Prouerbio est: Impete artis tuæ peritum. Ego enim conuiciari non didici: nec volomihi esse negocium cum Bonafo: quod animal, quia cornibus inutiliter implexis ledere non potest, fugiens sparsa fimo venatores, ita ut aliquis ignis, adurit: ac Sophistas refert, qui non coram, sed eminus tantum pugnant conuicijs & mendacijs, & dentata charta. Sicut & Iacobus Andreas ante 11. annos timidè Tigurum transcurrens, necum Bullingero & Gualthero, necesse haberet conferre, postea Mombergardiae, absentis Domini Beza συζήτησιν & colloquia, inter pocula, anxie desiderabat: ut norunt aliquot præstantes viri, quorum aliquot superstites sunt. Mihi nec animus nec ocium est, ommissa pia iuuentutis institutione, cum agrestibus istis ingenijs colluctari: ac non maiorem fructum cum illis certando percipi posse video, quàm Erasmus tulit ex bello cum barbaris Monachis. Imitabor certè Philosophum illum, qui cum incidisset, coram multis alijs, in conuiciatorem, & ab eo impeteretur conuicijs, statim surgens, abiit. Quumq; alter diceret: Mane, mane, plura enim & grauiora tibi dicturus sum. Tum ille, Quando, ait,

ait, tutibi copiam facis deblaterandi ea, qua libido & ira dictant: ipse quoque mihi potestatem sumam, te nequam audiendi. Ingenuè itaque profiteor, me à lappis, tribulis & stercoreibus insulforum scriptorum, non minus quàm à Lullianis, & alijs scurrilibus scriptis, mentem & oculos, & manus, ad meliora scripta legenda, esse conuersurum.

Octaua caussa est Crambe, sexcenties ab isto homine, cocta, recocta, & maledictorum sputo canoq; conspurcata. Fruatur ipse suis delicijs, iuuentutem posthac hortabor, ut aliorum potius, qui aduersæ partis opinionem pro virili, maioreq; modestia, tutati sunt, libros legat: qui & puriore oratione sunt conscripti, & non habent tam multa artis maledicendi specimina.

Sapissimè, sapientissimeq; satisfactum est leptologijs, Coccyinis & arguijs, & ys quas adducit, & alijs eiusmodi: quas rectius cum luto platearum ingredienti impellente ad lapsum, quàm cum telis aranearum (ut Aristo Chius voluit) contuleris, quum fructus subtilitatisq; nimium habeant: & vox diuina sæpe frustra monitos opinatores, nobis rejciendos esse testetur. Poterit ille si volet, Aspēdyribicenis more sibi ipsi priuatim canere.

Nona caussa est, quia hic vir adilitatem gerit sine populi suffragijs. Populus Dei nondum illum constituit, nec unquam constituet, actorem pariter & iudicem nostræ causæ. Ego itaque, quem ille benignus Magister discipulum refractarium compescere conatur, solo suo αὐτὸς ἔφα, Ipse dixit, hoc illi respondeo, quod ille Romanus: Si ego tibi non sum senator, nec tu mihi consul eris. Ne tamen aduersarij exemplo, decori immemor sim, post dispulsas fumosas illius calumnias, missum illum faciam, pro eo Christum orabo, hortabor alios, ut ceteras eius viri dotes,

agnoscant : personam , quam sustinet in laudatissima schola
 Tubingensi , ut virtute potius , quam morositate tueri possit ,
 optabo : eamq̄ , venerabor ipse : sum enim ordinis , per Dei gra-
 tiam , amans : & scio , propter vitia , publici muneris functio-
 nem non esse parui faciendam . Sicut nec Paulus , parui fecit
 munus Apostolicum , quando Petrum , non recto pede , ut con-
 ueniebat Euangelio , incedentem , palam reprehendit Antio-
 chia : nec Augustinus iniurius fuit in presbyterorum ordinē ,
 quando modestè Hieronymo , periculosè de loco Pauli Gal. 2.
 pronuncianti , sese opposuit . Publicè in me , & quidem atrocissi-
 mè iniurius fuit Iacobus Andrea : sic ut spiritum lagenæ eru-
 ctasse & duo illius Epistolia , & insulsam farraginem magno
 hiatus prolata , appareat . Boni ergo consulat , quod liberum
 tulit responsum . Qui enim quæ vult dicit , quæ non vult ,
 audire cogitur . Cogitet Iacobus hic Andreanus , quid sibi
 Bernardi illa vox velit : Prælati esse volunt formidini ,
 vtilitati rarò , & det operam , ne de se quoq̄ , idem dici possit ,
 Prapósito . Audiat quin etiam Ambrosium dicentem : Non-
 nulli Abbates humili sub habitu , superbè agendo , vo-
 lunt à suis subditis strictissimè obediri , & ipsi superio-
 ribus obedire recusant . Audiat & Gregorium dicentem :
 Prælati debent humiliter pati correptionem à subdi-
 tis . Addo , si à subditis , quantò magis ab alijs Ecclesijs , & ea-
 rum Antistitibus , quorū par est auctoritas . Facile feram si me
 discipulum vocet : etsi , ut verè dixi , illis temporibus rarò il-
 li docere integrum esset : benè præmeditato , rarissimum . Vbi-
 quitatis autem dogma excipio , persuasum habens , illud è dia-
 metro pugnare cum omnibus fidei articulis , de Iesu Christo
 Salvatore nostro . Eius respectu non est cur Māgisterium ali-
 quod sibi in me sumat : quum & ipsi duodecim annis natu me
 maiori , cordi esse debebat illud Solonis : Senesco semper plu-
 rima addiscens : & atas nonnihil ingrauescens , errori non
 addat

addat fidem : ac pij multi, ad Dei laudem cum Dauide dicere possint : Aduersarijs meis sapientiozem me reddidisti præceptis tuis : quoniam ea sunt mihi in perpetuum. Omnibus doctoribus meis prudentiozem me fecisti, quia testimonia tua sunt meditatio mea. Senibus sum intelligentior : quia mandata tua seruauit. Psalm, 119. 98. 99. 100.

*Itaq; quum legerem illa tua uerba, quibus negas posteriores meas curas meliores esse : uenit mihi in mentem, tum uetus illud prouerbum tibi ubiquitatem propugnanti conueniens, Mandrabuli more res succedit : tum illud etiam : NB.
Qui maior est ætate, maior est iniquitate. Certè qui tua scripta cum iudicio legunt, & tuas amburbias oberrationes & res gestas perpendunt, parum te proficere ideo iudicant, quia contra conscientiam multa tum dicere tum facere, (lucent enim in primis tuis scriptis eius rei testimonia) & eo nomine intelligentiæ lumen in te sensim iusto Dei iudicio, exstinguissent. Sed hæc & alia Deo relinquo.*

Postrema causa est, quod serui Christi characterem, charitatem, ac proinde lenitatem & mansuetudinem, nequaquam uobis probat Iacobus Andreas.

Clamat Christus : Ex hoc omnes cognoscent, uos esse discipulos meos, si charitatem habueritis alij in alios. Ioan. 13. 35. Item, Discite à me quòd mitis sum, & humilis corde. Matth. 11. 29.

Donec ergo Iacobus Andreas Christum Iesum inuocantes, & piè docentes, odio immanti astuans, hypocriseo, periurij, turbata Ecclesia, & aliorum, falsò in simulabit, non alio loco apud pios erit, quàm eo, quo olim apud in clyta gentis Anglica Episcopus & presbyteros, ille scilicet Romanæ Apostolus Augustinus nomine, cuius alicubi meminit uenerabilis Beda, Anglosaxo : cuius historiam idè, piè Lector, breuiter aspergam;

quia non tam ouo ouum simile est, & rana rana, quam ubi-quitatis Apostolus ille, sed is Romanæ isti Apostolo.

Regnante Edelfredo rege Anglosaxonum, venit à Papa Romano missus Augustinus quidam, in Britanniam, ut Ecclesias reformaret, & doctrinam ac ceremonias Romana Ecclesia, in Ecclesias illius regni inueheret. Tantum enim abs re sua officij illi erat, aliena ut curare, & ἀλλοτριότητι σκοπεῖν, seu alienarum rerum inspectorem agere: & magnopere cuperet, & sibi posse videretur.

Quum de eius aduentu & instituto, nuncia fama longè lateq; sparsa percrebuisset, Episcopi & Presbyteri Anglicani, sanctum quendam senem, prudentiæ laude insignem, adierunt, & quid Augustino isti deferendum esset, percunctati sunt. Respondit ille: Si Christi seruus est, audiendus vobis erit. Tum illi, sed vnde Christi seruus esse dignoscemus? Tum senex, si mansuetum & humilem esse animaduerteritis, non iam dubium vobis esse debet, Christi seruus eum esse. Quæsierunt Antistites postremò, Quomodo autem mansuetum & humilem eum esse, cognoscere poterimus? Respondit ille, si homo aduena, vobis eum accedentibus, assurrexerit, & in Christi nomine fraternè vos exceperit, pacem Christi vobis precatus fuerit, haud dubiè mansuetus & humilis est. At si confidens, vos accedentes velut è sublimi despexerit, vobis quoque contemnendus erit, ut qui non sit Christi seruus, eoq; nomine nec fide dignus, nec honoris cultu prosequendus.

Quum autem non multò post, congressi essent, & Reuerendus ille Legatus, in Cathedra sua pontificaliter, & immoto corpore sederet, nec debita reuerentiæ signa, Angliæ Episcopis & Presbyteris, tamquam conseruis in Ecclesia Christi, exhiberet: nec nisi pro auctoritate, quam sibi ipse sumserat, de doctrina & liturgia Ecclesiastica pronuntiaret: consutatus

& me-

Et merito explosus, eò, unde non vocatus venerat, re infecta redijt.

Sed tamen stragis sanctorum quorundam hominum, ab Edelfredo rege, qui nimium fidei Augustino illi habuerat, edita, auctorem ipsum fuisse, testatur idem Beda: ut eius quoque exemplum documento sit, παραποικίας ecclesie turbatores, procul summouendos ab ouili Christi: Et Deum assidue orandum, ut suis presidio sit, Et dissipet gentes, quæ bella volunt.

Restat, ut hoc Coronidæ loco addam, disputatione publicâ Heydelberga à me, αὐτοχρηστῶν, traditam doctrinam, quam optima conscientia profiteor, me subijcere, synodi, iudicantis ex præscripto verbi Dei, grauißimo iudicio. Nec moueor iniquißimo Iacobi Andrea præiudicio, quòd eam sapè damnatam ait. Damnata enim ea est ab auctoribus quibusdam inhumanis, nõ à legitima Synodo. Ut autem omnes blasphemie Arianorum, omnia eorum scripta, omnes pseudosynodi, ut Tyria, Seleniensis, Arimnensis, & alia, non fuerunt præiudicio piæ doctrina, de eterna Deitate filij Dei: item, ut acta Eutychianorum, eorum Henoticum, & Synodi, sub Zenone, Basilio, & alijs Imperatoribus, ipse etiam Anastasio Silentario, non præiudicârunt, piæ doctrina, de duabus naturis in vna persona inconfusè, inconuertibiliter, & indiuisè unitis: Denique, ut Tridentina Synodi decreta, Euangelio non præiudicant: sic nec Iacobi Andrea, nec aliorum quorundam Theologorum, lucem Synodi reformidantium, anathematismi, nec applausorum quos illi habent, numerus (nostrorum suffragatorum numero inferior) nostræ sanctißimæ & inuictißimæ causæ, vel tantillum derogant.

Constat autem Iacobum Andream, priusquàm formulæ cõcordiæ subscriptionem impetrasset: ea spe multos lætasse: postea in synodo de re ista agendum, ubi ex subscriptione liqueret, quos sibi addictos

addictos haberet. Nunc negat opus esse synodo, quod manifestum est animi causa sua dissidentis, testimonium.

Sed enim, siue Synodus aliquando indicatur (ut id fiat nostri, qui lucem & veritatem amant impedimento nunquã, adiumento autem pro virili sua parte, erunt) siue non indicatur, nec unquam propter mundi peccata celebretur : Nos tamen, Deo pro reuelata luce veritatis gratias agentes, in ea ambulabimus : aduersariorum odia & praiudicia Deo, iudici iusto, & quem nobis in magnis oppressiõibus, adesse iam longo tempore experimur, cõmendabimus. Canent, canent cygnilatum veritatis Paana, cum vobis graculis, silentium dux noster Iesus Christus imponet : quum vos, si ἀπειθεῖσθε esse perrexeritis, sternet sub pedes suos. Adest iudex pro foribus, quem lati prestolamur, quem nobis fessis robora sufficere experimur, quem vobis irasci videmus : quem tum demum vobis propitium esse iudicabimus, ubi vos abiurato ubiquitatio dogmate, Iesum Christum in carnem verè venisse, vnã nobiscum sincerè credere ad iusticiam, & ore profiteri ad salutem, animaduertimus.

Ad te, piè Lector, redeo, & te amanter oro, ut quum me Christi causa, conuicijs ab isto miserrimo homine lapidatum, videas : boni consulas, ingenuam liberamq; ἀνεγκύριον & defensionem meam : qua contentus, patiar illum suo more agere, donec vel compeecat eum Christus, vel ad meliorem frugem reuocet. Ego sane, annis iam aliquot, Christum seridò compectatus sum, ut me non nisi virtutum alienarum, donorumq; Spiritus sancti spectatorem, & admiratorem esse vellet : & eo nomine à Iacobi Andrea scriptorum, quod ea plaustris conuiciorum & commentorum referta viderem, consultò, & quidem multorum bonorum exemplo, abstinui : nuper autem, picem duorum eius Epistoliorum, & Draconis longam caudam, quam confutationem meam disputationis ipsi vocare collibuit,

ubi

ubi attigissem, honoris & integritatis meae tuenda causa, non sine precibus ad Deum, hæc scripsi, illud interim meditans: δὲ ὅσια πράττειν καὶ εὐφημῶ λέγειν, Decet sancta facere, & auspicata loqui. Deus, pie Lector, tibi ubertim benedicat, & te custodiat à lingua & calamo Iacobandrico; cui hoc unum boni inest, quòd Porphyrio, edentulo serpenti, venenum sibi soli habenti similis, potest malè cogitare & loqui, sed desit uisur nocendi facultas.

CONFUTATIO ALIQVOT SOPHISMATVM IACOBANDRI-

corum in gratiam piæ iuuentutis, addita Apologia.

Enè habet, ingeniosa iuuentus, quòd etsi mendacium bonis insidiatur, ut alicubi Cyprianus Martyr, pronunciauit: tamen eiusdem sententia, non diu fallit. Tenuè enim mendacium est, ait Seneca: perlucet, si diligenter inspexeris.

Quæ autem ille Sophistarum more, proluxa sed incomta oratione adhibita, profert, ea syllogismi centro spaciòs includemus: dabimus quæ operam, ut sicut fugitiua mancipia, ad heros suos pertrahuntur: ita istius hominis sophismata, ad suas Fallacias, quarum propria sunt, reuocentur.

I. De Basi doctrinæ.

INITIò, ut probeat Iacobus Andreas, de institutione Cœnæ Dominicæ, verba Euangelistarum & Pauli, ipsius opinioni (de Corpore Christi in pane Dominico latitante, & oraliser etiam ab infidelibus, manducato) non autem piæ nostræ senten-

ria, quæ in Orthodoxa nostra disputatione exposita est, esse basim & fundamentum: duo Herculeæ (si morbum spectes) Argumenta, adducit.

Atat, magnum stridens contorta phalarica venit, bruti fulminis in morem acta. Benè habet, quòd conticuere omnes, intentiq; ora tenebunt, quando Smidelinus ita nunc farier infit.

I. Eorum demum doctrinæ de cœna Domini, basim sunt verba institutionis, qui fatètur differre plurimum, hæc duo verba **EST, & SIGNIFICAT.**

Atqui ego Iac. Andreas, præpositus fateor differre illa duo verba: & probo id primū apposita similitudine: Nec facilè creditor sibi satisfieri pateretur, si debitor centum florenos debens, illi per significationem sine pecunia satisfacere cuperet. Deindè, etiam hoc pacto idem probo. Verba Testamenti sunt: ideo non permittenda, aut alia in illorum locum reponenda sunt.

Econtra, ij qui à nobis dissentiunt, **EST, & SIGNIFICAT,** differre negant. Argumento est, quòd illis probatur regula Augustini: Aliquando res quæ significat, nomen eius rei, quam significat, accipit. Epist. 102.

Quare ego Iacobus Andreas, præpositus, concludo, verba institutionis cœnæ Dominicæ, esse basim nostræ vbiq; opinionis: non autem sententiæ eidem è diametro aduersantis: id quod mihi probandum erat.

Responsio.

VT liberè dicam quod res est, his iam expectatio mea me frustrata est. In publico disputationum congressu, omisis inuenibus, iussus, Doctores aliquot Theologos amanter hortatus sum, ut eruditè argumentarentur, & placidè: Sed hos deteriora minusq; speciosa quàm quæ ab eorū discipulis adducta erant,

erant, adduxisse, postea comperi. Erant ingeniosis hominibus quorundam argumenta meritis, ludus, iocusq;: Sed ut video hæc Iac. And. nihil sunt meliora & speciosiora. Habes, ingeniosa iuuentus, lepidum exemplum prouerbij: δὲ τέρπων ἀμειβόντων, posterioribus melioribus. Scilicet isti homines, non iniuria negant aliorum posteriores curas meliores esse, quando ipsorum cura posteriores stultiores esse, loquitur res ipsa. Sed ad rem.

In Maiore sua propositione, quàm athleticè petit principium hic prapositus? Etiam eius industria caussa alijs multis praponeodus: nisi fortè excipias alium aliquem, qui si prior inter conuentuales praposito sit, ius suum tuebitur.

In Minore autem, quid tandem sacrum & sanum est? Fatur Iacobus Andreas se discernere verba EST & SIGNIFICAT: Sed quid eius orationi deferas, qui multa non fateatur tantum: sed etiam affirmat, vera esse, quæ tamen falsissima sunt. Itaq; necesse habet ut prius fidem apud nos sibi faciat, quam quid fateatur edicat.

Probatio prima quam adducit huiusmodi est. Sicut se habet Creditor ad Debitorem, ita se habet is, qui vititur sacra Cæna, ad eum qui pane vitæ suos cibatur.

At qui nullus creditor, debentem 100. fl. significatione eorundem sibi satisfacere pateretur.

Ergo nec is, qui sacra Cæna vititur, significatione corporis Christi, seu signo, sibi satisfieri à Deo patitur.

Huic argumento ne quidē tota satisfecerit Sorbona, etiam si millies neget Maiorem, ac dicat illa quæ conferuntur heterogenea esse: & simile vulcanianum esse, hoc est, claudicare in verumq; latus.

Ad secundā probationē Minoris, respondeo, primū per concessionem. Sunt, fatemur ipsi quoq;, Testamenti verba: deinde, per insiciationē: sed nimis impudenter hoc abs te dicitur

Iacobe Andrea illa abs te non permutari: nec alia abs te in eorum reponi locum. Quid enim? An non, hanc propositionem, Panis Dominicus est Corpus Christi, &c. tu permutas in alia: In, cum, sub pane dominico est Corpus Christi? Si equipollentes esse opinaris, illas propositiones, quas adduxi: quid superest nisi ut dicas etiam hasce equipollentes esse propositiones: Petra erat Christus: & , In, cum, sub petra erat Christus? Scilicet nihil interest, siue dicas, de Sacramento loquens, hoc esse illud: siue dicas in, cum, sub hoc illud esse?

Iam quod perinde loqueris Iacobe Andrea, ac si absolute dicamus, verba ista duo EST & SIGNIFICAT, nunquam & nequaquam differre, id vero more tuo, falso, affirmas. Nos enim cum Augustino dicimus: Nec moueat, quod ALIQUANDO res, qua SIGNIFICAT, nomen eius rei quam SIGNIFICAT, accipit. Sic enim & Petra Christus, quia SIGNIFICAT Christum. Epist. 102. Hortamur autem te, significationis hostem, ut & hac eiusdem Augustini verba tecum perpendas: Non dictum est, Petra SIGNIFICABAT Christum, sed Petra erat Christus. Ita enim solet Scriptura loqui, ut res significantes, tanquam illas qua significantur, appellet. In Ioh. Tract. 67.

Quid igitur mali in eo fuerit, si quis dicat Panem terrenum in sacra Cæna, significare panem vitæ, qui de calo descendit: & ita significare, ut homo fidelis, particeps sit non magis signi, quam signati? Quid autem in eo absurdi sit, si quis & Panem illum dicat esse Christi corpus: & si quis Christi corpus dicat esse panem, vitæ nimirum: sicut loqui solet Scriptura sancta?

Panem autem illum esse Christi corpus, secundum esse Sacramentale, aut essentiale, necesse habes ut fatearis. Si secundum esse Sacramentale, panis est corpus Christi: cur nobiscum pugnas? Si secundum esse essentiale, quare non Pontificijs, Transubstantiationem statuentibus, te adiungis?

Lutheri autem pia memoria dictum, quod in Homilia de Sacra-

Sacramento & fraternitate extat, tibi ruminandum ideo proponam, ne verbum SIGNIFICO, Hechingensi latino o-dioq; tibi posthac putes esse insectandum: Sacramentum Altaris habet tria, quæ oportet sciri. Primum est Sacramentum siue signum: alterum est significatio illius Sacramenti: tertium, est fides vtriusque. Sacramentum oportet externum & visibile esse: in corporali forma & specie. Significationem oportet internam & spiritua-lem esse, in spiritu hominis. Fidem oportet horum vtrumq; ad fructum & vsum transferre.

II. Verba institutionis Cœnæ Domini (ac nomi-natim verba Pauli: Poculum benedictionis, cui bened-icimus, nonne communio sanguinis Christi est? Pa-nis quem frangimus, nonne cōmunio corporis Christi est? 1. Cor. 10. 16.) basis sunt, non sententiæ, sed scripti, ac proinde eorum, qui hoc tuentur.

Nos verò, ait Iacobus Andreas, scriptum retinemus: atque id probamus.

Primum Aduersariorum, qui scripto nos insistere fatentur testimonio.

Deindè, à Reipsa, quia dicimus: Hoc esse corpus Christi: non autem significare corpus Christi.

Tertiò, quia verbis Cœnæ nihil addimus, nihil de-trahimus.

Econtra autem Aduersarij, sententiæ verborum cœ-næ insistant.

Quare concludo nostræ opinionis, non autem illo-rum sententiæ, basim esse institutionis verba.

Responsio.

*Q*uid viris prudentibus in mentem venire censes, pia iu-uentus, quum audiunt hunc hominem, de verbis litiga-

*re, non de eorum sententia: more Magorum: & scriptum cō-
minisci, de cuius sententia non sit laborandum? Annon verba
rerum nota sunt, & sententia documenta? Sed condonemus
hanc barbariem, hostibus rationis humanae.*

*Maior Iacobo Andrea erat probanda: sed quòd eam vi-
deret vomica incurabili laborare, non ausus est ei medicam
adhibere manum. Itaq; ut solent Sophista hulus attingere no-
luit, ne purulenta materia erumpente, qualis ille Chirurgus
sit, innotesceret.*

*Minorem quum probandam suscepisset, demorsos un-
gues & casum pluteum, non una ostendit ratione.*

*Primum enim ludit paralogismo à dicto secundum quid,
ad simpliciter dictum: quum ait, Nos fateri illos insistere scri-
pto, quum hoc ex illorum hypotthesi à nobis dicatur. Reuera au-
tem Pontificij scripto insistunt, eòq; nomine Transsubstantia-
tionem statuunt. Iacobus autem Andreas, sic scripto insistit,
ut Lutheri Synecdochen non improbet: & ut fingat idem sibi
velle propositiones, Panis est naturale Corpus Christi: ut Lu-
therus loquutus est in parua Confessione: & in cum, sub pane,
latitat Corpus Christi. Verborgen in dem Brot so klein/vnd
sein Blut im Wein.*

*Deinde repetit Coccysmum, de verbis Est & Significat: eo-
rumq; differentia. Dicat autem nobis, Iacobus Andreas, nihil-
ne intersit inter has propositiones. Dominus Iesus est filius
Davidis: & Dominus Iesus est Agnus Dei, est vitis, est petra:
si inquam verbi substantiui vim & usum spectes?*

*Tertio, fortiter affirmat, sed ne quidem timidè probat,
verbis institutionis nihil se addere, nihil detrahere. Annon
enim addit hæc commenta.*

*1. Panem esse naturale corpus Christi. Nisi Luthero con-
tradicat.*

2. *In pane corpus Christi occultari: ut idem Lutherus cecinit.*
3. *Corpus Christi oraliter, sensualiter edi, dentibus teri.*
4. *Etiā infideles carnem Christi edere, quum panem Domini edunt.*

I I. De Saluatoris nostri Iesu Christi, omnipotentia, veritate, omni- præsentia & adoratione.

Hoc loco contra præceptum Dei; *Non dices falsum testimonium contra proximum tuum. Iacobus Andreas, ita argumentatur:*

Impiè & apertè negatur à parte altera, Domini Iesu Christi omnipotentia, veritas, omnipræsentia & adoratio.

Falsò igitur dicitur in Disputationis Præfatione, De his dubitare nefarium esse, nostrorum omnium sententia.

Antecedens suum Iacobus Andreas hoc pacto probare conatur.

I. De Omnipotentia diuina, scripsit Petrus Martyr, Nulla vi diuina fieri posse, vt verum & naturale corpus simul sit in pluribus locis.

Ergo apertè omnipotentiam Christi negauit: & per Consequens, contradixit & Angelo, dicenti: Apud Deum non est impossibile omne verbum.

Responsio.

Omnipotens Dei vis, non pugnat cum eiusdem voluntate. *Iuxta dictum: Deus noster est in celo: & omnia quæ voluit*

voluit fecit. Psal. 115. 3. Sicut ergo, virtuti iuxta & voluntati illius inuicta & immutabiliter bona, nihil derogat illud Pauli dictum: Seipsum negare non potest. 2. Tim. 2. 13. Deus mentiri nescius est. Tit. 1. 2. Ita nec dicta illa piorum hominum, de corporatis creaturis, quæ in initio spatioq; circumscriptæ sunt, si creationis ordinem spectes, omnipotentia Dei derogāt. Vult enim Deus tales esse illas creaturas: itaq; potentia sua nō efficit vt alia sint, quàm ei visum est eas creare.

Adscribam autem verba Petri Martyris, quæ extant in illius Commentario, 2. Reg. 4. vt quid hic vir de Omnipotentia diuina senserit manifestum fiat: & sepulti innocentia vindicetur. Porro, Dei ait Martyr, est omnia illa facere, quæ contradictionem, vt loquuntur in scholis, nō implicāt. Nam ea alioquin, quum se mutuo tollāt ac perimant, fieri non potest, vt simul cōsistant. Nec tamen id quicquam imminuit de omnipotentia Dei. Nam Deus est omnipotens, quamuis non possit vel peccare, vel seipsum negare: aut efficere quæ præterierint, vt non sint præterita: nec efficere vt corpus humanum, dum est, non sit humanum corpus: vtq; ternarius numerus non sit ternarius: quoniam hæc impossibilia sunt non eius defectu, sed ex ipsa rerum contradictione.

Instantia Iacobandrica.

Idem scripserunt, Christum non plura promississe, quàm potuerit præstare. Non posse autem præstare, vt corpus suum simul sit in cælo & in Cœna præsens, quia implicet contradictionem.

Quapropter Christus realem sui corporis in pane præsentiam, nequaquam promisit: Et per Consequens, Christus non est omnipotens.

Respon-

Responsio.

Non de facultate, quaritur, sed de voluntate. Quare si tu, Iacobe Andrea, probaueris, promississe Christum realem corporis sui in pane presentiam (ad Gracas autem calendas, & ubiuitatem tuam, & hoc commentum probabis) tum de praestandi facultate, litem tibi nullam faciemus.

Porro, quis te ita docuit argumentari : Negans realem corporis Christi in pane presentiam, tum promissam esse, iū à Christo praestari posse : is negat Christum omnipotentem esse ? Nos verò Christum secundum deitatem, ipsam etiā omnipotentiam esse, credimus : & insuper de toto Christo dicimus omnipotentem, omnisciumq̄ esse.

I I. De veritate Christi, sic sophista calumniosè argumentatur.

Quicumque negat omnipotentem esse Christum, negat & veracem esse.

At pars altera negat omnipotentem esse Christum. Negat igitur & veracem esse.

Responsio.

Nos verò, Iacobe Andrea, letamur, quòd Iesum Christum cordium scrutatorem habemus, eiusq̄ spiritus vñctiōe docti, credimus, ipsam etiam esse veritatem & sapientiam, Dominum, inquam, nostrum Iesum Christum.

Et quia, non dubitamus appellare tuam conscientiam resem diabolici tui mendacij, quod in Minore inculcas, Anselmi dicto commemorabili, tibi respondemus : Qui veritatem occultat, & qui mendacium profert, vteiq̄; reus est : ille, quia prodesse non vult : iste, quia nocere desiderat. Annon autem horrenda tua audacia est, quòd tibi vni & ei-

dem, & veram sententiam nostris derogare: & falsissimam, affingere, non est religio? Sed benè habet, quòd licet homicidarum, qui nulla humana iudicia verentur, exemplo, pratumida animatus fiducia, mendacijs aspergis & Martyrè. & alios: tamen vicinus es tribunalì Dei iusti iudicis. Paulò post peccatum tuum expurgifcet. Interea eo nomine coram tota Ecclesia abominandus es, quòd tua sibiipsis mendacia mentiuntur (ut loquitur Chrysoſtomus) & faciunt, ut nemo qui te nouit, fidem tibi habeat.

III. De Omnipræsentiâ Christi, quam nos negare, impiè iugatur, sic Iacobus Andreas ratiocinatur.

De assumpta natura humana quæritur. Cùm igitur Christus non sit sola diuinitas, nec sola humanitas, sed simul Deus & Homo, si Christum omnipræsensem dixeris, nusquam à λόγῳ humanitatem assumptam personaliter abesse, confiteri necesse est. Quod Zuingliani pertinaciter negant, Lutherani constanter affirmant.

Pro tuenda Carnis Christi omnipræsentiâ, sic argumentatur Iacobus Andreas.

Quicumque Christum omnipræsensem esse dicit, is necesse habet fateri nusquam à λόγῳ humanitatem assumptam personaliter abesse.

Atqui Grynæus Christum omnipræsensem esse ait.

Necesse igitur habet fateri, quòd assumptam humanitatem à λόγῳ nusquam absit personaliter.

Maiorem sic probare nititur. Quia Christus nõ est sola diuinitas, nec sola humanitas: sed simul Deus & Homo.

Responsio.

I*N Maiore, et si ea vera falsis permixta habet, fallacia est, à dicto secundum quid, ad simpliciter dictum. Totus Christus est*

est omnipræsens, omnipotens, caliterraq; conditor: sed non solum Christi. Peccat autem Iacobus Andreas grauissimè, quando iunioribus confusione abstractorum & concretorum vocabulorum, fucum facit. Vt quum ita colligit, Homo Christus est omnipotens & omnipræsens. Ergo humanitas eius omnipotens & omnipræsens est, per se videlicet considerata. Si quis dicat hominem Christum conditorem & conseruatorẽ Mundi esse: num inde sequitur, & humanitatem conditricem esse Mundi?

Insidia autem sunt in perplexa illius oratione, Humanitas à λόγῳ nusquam abest personaliter. Nos fatemur nusquã esse λόγον, ubi non sit Deus in carne patefactus: fatemur locorũ diuersitatẽ, non efficere vi personaliter vnita natura disũgantur, ut non sit vna earum persona. Interea Christũ secundum carnem in calo esse dicimus: qui deitate sua ubiq; est. Ne autem Iacobus Andreas sub quouis lapide scorpium quarens, habeat quod cauilletur, adducã verba Augustini, ex Epistola ad Dardanum. Christum autem Dominum nostrũ, vnigenitũ Dei filium, æqualẽ Patri, eundemq; hominis filiũ, quo maior est Pater, & ubiq; TOTVM præsentem esse nõ dubites, tanquã Deum: & in eodẽ templo Dei esse, tanquã inhabitãtem Deum: & in LOCO aliquo COBLI, propter veri CORPORIS modum. Nã spacia locorũ tolle corporibus, nusquã erunt, & quia nusquam erunt, nec erunt.

Si Smidelinus bona fide agere voluisset, sic certè formasset sophisma suum.

Qui Christum omnipræsentem fatetur, is Carnem eius omnipræsentem esse negare non potest.

Atqui Grynæus fatetur, Christũ omnipræsentẽ esse.

Ergo Carni quoque eius tribuere cogitur, quòd ea omnipræsens sit.

Sed maluit insidiosa Maioris determinatione vri, ne de-

prehendi vitium ab imperitiis posset (sicut inhonestæ muliercula cerussa sibi oculos, faciem pingunt ne deformes rugæ appareant,) & dicere: Nusquam à λόγῳ humanitatem assumptam personaliter abesse: quæ lubrica oratio lubricæ mentis index est: nec multum dissimilis huic κενοφωβία, Corpus humanum personaliter immortale est, & intelligentia præditum, quia est spiritui immortali & intelligenti unitum.

IIII. De adoratione Christi, sic argumentatur Iacobus Andreas.

Lambertus Danæus scripsit: Quisquis non solum ad Diuinitatem, sed quoque ad Humanitatem Christi, etiam in ipsa vnione permanentem, tanquam ad obiectum, suam inuocationem & adorationem dirigit, eum ex ore Dei maledictum, blasphemum, idololatram, damnatum esse.

Ergo falsum est, quod ait Grynæus, sententia ipsorum, nefarium esse dubitare de adoratione, sic de omnipotentia, veritate & omnipræsentia Christi.

Responsio.

Potest sanè vir clarissimus D. Lambertus Danaeus, optimo iure cum Dauide, apud Dominum Iesum queri: Quotidie verba mea torquent: aduersum me sunt omnes cogitationes eorum ad nocendum. Psal. 56.

Quum enim neutiquam negasset vnquam, vel totum Christum adorandum, vel etiam Carnem eius, gratia vnionis esse adorandam: sed de proprio adorationis obiecto egisset: ab hoc tamen infelice homine, absens inhumanissimè traducitur & exagitur.

Satisfactum autem est huic Sophismati, abunde etiam ab alijs: ac si saltem syllogisticè formetur, vanitatè suam prodit.

Quicumq;

Quicumq; ait proprium inuocationis obiectum esse Deitatem, is negat, Humanitatem à λόγῳ assumptam, gratia vnionis esse adorandam.

Atqui Danæus, & qui cum eo faciunt, aiunt, proprium inuocationis obiectum esse Deitatem. Iuxta dictum: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruiet.* Matth. 4. 10. Ac non dubitant affirmare, Carnem propriam τῆς λόγῳ, quæ propter vnionis gratiam adoratur, quatenus creatura est, adorandam alioquin non esse.

Ergo, inquit Iacobus Andreas, negant Christum adorandum esse.

In Maiore est petitio principij: & Conclusio plura habet quam ferant premissa, quando Sophista à parte ad totum dilabitur: ut nemo non videt. Sic enim formanda erat Conclusio, Ergo negant Humanitatem, quatenus creatura est, & per se consideratur, esse adorandam: quam tamen eandem, quia τῷ λόγῳ unita est, cum eodem esse adorandam, non negant.

Talibus autem mendacijs & strophis quum Iacobus Andreas pugnet, et si nunc pijs insultat, tamen paulo post triste spectaculum erit iusti iudicij diuini.

III. De statu Controuersia.

Iacobus Andreas, ut imperitis fucum faciat, nos qui ab eo dissentimus, inter se committit tali leptologemate.

Grynæus ait controuersiam esse de sententia verborum Cœnæ Domini: Alij quibus tamen ille additus est, contrà controuersiam esse de opinione Lutheri, contendunt.

Igitur pugnant inter sese.

Responsio.

P Remitte Enthymemati Maiorem, & habebis carcinoma Sophismatis Iacobandrici.

Quicumq; hactenus dicunt controuersiam esse de sententia verborum Cœna Dominica, ut in eo iam vertatur eius cardo, Lutheri ne opinio & interpretatio, an verò nostrarum Ecclesiarum sententia & interpretatio, verior sit, necne? illi inter sese dissentiunt.

An non perinde hic toti Ecclesie molestus homo, perinde loquitur, ac si dicat: De iustificatione contendentes cum Pontificijs, agnoscunt questionem in eo verti cardine, ipsorumne, (qui fide, non operibus legis hominem iustificari contendunt, & quid exclusiua particula, *SO L A*, sit tribuendum, quid non, collatis sententijs conferunt) an vero horum doctrina. S. scripturis magis sit consentanea. Igitur illi qui Pontificijs de iustificatione contradicunt, sunt inter sese de eodem capite discordes.

Aliud eiusdem argumentum.

Grynæus fatetur Lutheranos retinere τὸ πρῶτον in verbis Cœnæ.

Ergo vicerunt Lutherani,

Responsio.

Suprà respondi, καὶ τὸ πρῶτον illud à me dici. Retinent sanè scriptum, perinde ut Catabaptista illa verba: Ne iuretis omninò, Matth. 5, 34.

Sed tu, ingeniosa iuuentus, hominem istum, qui in honore non perstitit, & similis factus est iumentis qua nò intelligunt, redargue, Enthymema illius ad syllogismi leges reuocando.

De quibus ex illorum hypothese dicitur, quòd scriptura

ptum in verbis Cœnæ retineāt, illi in caussa sacramentaria vicerunt.

At de vbiq̄itarijs istis, ea lege istud dicitur.

Ergo vicerunt. *Quid iesuitas, quorum multi acumine & usu in disputando polent, dicere, quum talia Iacobi Andreæ argumenta, legunt, existimas?*

Blaterat autem idem. Et sic quoque tutissimi sumus, quum Christo veritatis & omnipotentiae laudem tribuimus, vt qui non mentiatur, & tanquā omnipotens Deus præstare possit, quod verba eius apertè promittūt, vt maximè captum humani intellectus excedant.

Respondeo, cum Theodoro: scriptura stolidè intellecta, non est scriptura.

At stolidè intelliguntur verba institutionis cœna Domini, quum detorquentur ad confirmandum commentum, de corpore Christi in pane latitante, et in os etiam infidelis hominis ingrediente: ac falsissimum est verumq̄, quod addis, & apertè tale aliquid promissum esse, & hoc commentum tuum excedere captum intellectus humani. Quid enim mysterij in eo sit, si dicas: In pane latens Christi corpus: in vino latentem sanguinem Christi, oraliter, sensualiter, & nescio quot modis aduerbialiter, percipi?

Quare non est cur de Scriptura glorieris, cui tu importas & affingis Capernaïticum & vbiq̄isticum tuum commentum: quod Deus magis ac magis reteget & confutabit.

III. Descripto verborum Cœnæ Dominicæ.

Dixi, fateor, scriptum in verbis Cœnae Dominicæ, si seruetur, potius ad Transsubstantiationem papisticā, quam ad Consubstantiationem probandā facturum. Id ille sic oppugnat.

In ver-

In verbis coenæ Dominicæ: Hoc est corpus meū &c. prædicatio neque vſitata, neque figurata, ſed inuſitata & ſacramentalis eſt.

Ergo ſcriptum in verbis Coenæ Dominicæ non patrocinatur Tranſſubſtantiationi.

Antecedens ſic probat, miſerabilis profectò homo, Quãdo panis de corpore Chriſti propter vnionem Sacramentalem, ſicut homo de Deo, vel Deus de homine perſonaliter in Chriſto prædicantur.

Reſponſio.

T*Verò, doct̃a piãq̃, iuuentus, qua eiſmodi Sophiſmata legis, miſerere eorum qui illa proferunt, hoc tam erudito ſeculo.*

Ac primum quidem candidè proba, hac duo, Primum, quòd in propoſitione. Hoc eſt corpus meum, pronomen demonſtratiuum. Hoc, ad panem refertur: id quod malè eius Diſcipuli in Diſputatione noſtra publica, negauerunt: deindè, & illud, quòd prædicationem Sacramentalem eſſe, agnoſcit. Non enim etiam ab Aduerſario benè dicta, nobis ſunt aſpernanda.

Spiritus autem vertiginis & erroris hac documenta diligenter obſerua, quòd tibi ſtolida hac mendacia, perinde obrundit, ac ſi eſſent mera oracula.

Prædicationem illam nec propriam ſeu vſitam, nec figuratam: quum hac diſtinctio immediata ſit, Omnis prædicatio vel propria eſt & vſitata, vel figurata: tertia nulla eſt. Poſita autem Iacobandrenſi illa hypothefi, ſequitur nullam in illis Chriſti verbis prædicationem eſſe: Quod ſi Thomiſta aliquis dixiſſet, quos cachinnos ederet hic Cenſor noſter, populi Dei ſuffragijs nondum creatus cenſor. Nec certè illud probari debet, quòd de Thoma Aquinatis ſcriptis ita temerè pronun-

pronunciat, quasi nihil admiratione & approbatione dignum in eius viri scriptis occurrat: ac proinde indocti Afini sint, quotquot eius viri scripta eo, quo par est, loco habent.

Sacramentales prædicationes, inusitatas esse, O capitis helleboro indigentis, vocem insulsam? Mirum sanè est, homini tot modis Sacramentofo, inusitatas videri prædicationes sacramentales. Sed sic ulciscitur Deus veritatis odium.

Probet prius Iacobandreas hæc sua portenta, quàm sibi polliceatur, eruditæ iuuentutis suffragium.

Nos verò, quum etiam aduersario teste, in verbis Christi: Hoc est Corpus meum, pronomen Hoc, subiectum, videlicet Panem dominicum denotet, idè dicimus esse figuratam prædicationem, quia disparatum de disparato, corpus Christi de pane, non potest prædicari propriè. Rectè Augustinus, de doctr. Christ. lib. 3. cap. 16. Si præceptiua locutio est, aut flagitiû aut facinus vetans, aut vtilitatem aut beneficentiam iubens, non est figurata. Si autem flagitium aut facinus videtur iubere, aut vtilitatem aut beneficentiam vetare, figurata est. Nisi manducaueritis, inquit, carnem filij hominis, & sanguinem eius biberitis, non habebitis vitam in vobis: facinus vel flagitium videtur iubere. Figura est ergo præcipiens, passioni Domini esse cõmunicandum, suauiter atque vtiliter recondendum in memoria, quòd pro nobis caro ipsius crucifixæ atque vulneratæ sit.

Quàm autem sceleratè inerudita est probatio Antecedentis Iacobandreana? Si vt illius facultates ad triunces, ita quoque hoc illius mendacium ad syllogismi leges reuocabis, quàm sit putridum, purulentum & virulentum facillè deprehèdes.

Qualis est prædicatio, Homo est Deus: & Deus est homo: talis est & hæc prædicatio, Panis est Corpus Christi, & econtrà.

Sed propter unionem personalem Homo de Deo: & Deus de homine, prædicatur personaliter.

Ergo & propter unionem Sacramentalem, de pane prædicatur corpus Christi: & econuerso.

Responsio.

IN Maiore est manifesta principij petitio, quando pro cõfessione sumit, quod est modis omnibus falsum, videlicet, eãdem esse rationem prædicationum de Persona Christi duabus naturis constante: & de Eucharistia constante signo & signato, seu re terrena ac caelesti: & huius saluari effectu.

Oppono itaq; hoc demonstratiuum argumentum, illius sophismati, specie differentibus unionum formis, respondent & tota specie differentes prædicationum formula, quæ non possunt confundi.

Atqui specie differunt unio Personalis, & unio Sacramentalis.

Ergo earum prædicationes nullo modo promiscuè usurpanda sunt.

Quid aut̃ responsurus esset Iacobus Andreas, si quis illi prædicationes de Sacramentali & de Personali unione, confundenti, obijciat hoc quoq; argumentum reducens ad absurdum:

Si quemadmodũ de Homine (in propositionibus de Christo) prædicatur Deus; ita de pane Eucharistico prædicatur corpus Christi: tũ sequitur, panis illius meliorẽ esse cõditionem, quàm omnium fidelium hominum, quibus non ita unitur Christi corpus, ut idem quod de pane, iste garrit, dicatur de fidelibus.

At consequens absurdũ est. Igitur & antecedens absurdũ est.

Imponit autem & paralogismo secundum non causam, ut causam. Vera enim causa propter quã Panis dicitur esse Christi corpus, hac est, quia est Sacramentum corporis Christi. Sicut præclare docuit Augustinus Epist. 23. Si Sacramenta quandam

quandam similitudinem earum rerum, quarum Sacramenta sunt, non haberent, omninò Sacramenta non essent. Ex hac autē similitudine plerumq; etiam ipsarū rerum nomina accipiunt. Sicut ergo secundum quendam modum Sacramentum corporis Christi, corpus Christi est; Sacramentum sanguinis Christi, sanguis Christi est: ita Sacramentum fidei, fides est.

Iacobus autem Andreas, fingit eam unionem esse causam predicationis, quam sacramentalem quidem nuncupat: definire autem non audet, quia videt in respectu signi & significati esse positam; non autem in Corporis Christi impanatione. Et si autem negat se impanationem, companationem & suppanationem statuere: id tamen ipsum quod sibi vocabula illa volunt, inculcat, quum affirmat IN pane, CVM pane, SVB pane corpus Christi esse, & occultari: ut etiā cantu publico testatur.

V. De Consubstantiatione negata.

Sic argumentatur Iacobus Andreas, ut, si possit, probeat Consubstantiationem sese neuiquam astruere.

Non statuunt Consubstantiationem, qui fatentur præsentiam corporis Christi non esse naturalem, sed supernaturalem, diuinam, cælestemq;: cuius modū sola fides intelligit.

At ego ista fateor. Nō igitur Cōsubstātiatiōnē statuo.

Responsio.

AD Maiorem, Non satisfaciunt pijs & veritatem amantibus, qui ex eodem ore calidum & frigidum proferunt, & sibiipsis tum maximè turpiter contradicunt, quum quod dextra dederunt, sinistra eripiunt.

Ait Iac. Andreas, se præsentiam corporis Christi naturalē in pane Cœna nō statuere: & tamē pbat dicta Lutheri omnia, ut hoc in parua Confessione: Panis ille est naturale corpus Christi

Ait naturaliter Corpus Christi non adesse: & interim docet sensualiter & oraliter illud edi? Non enim contra Berengarianam Palinodiam, à Luthero approbatam, vel hiscere audeat. Quid autem hoc rei est? Dicere, sensualiter percipi ipsum verum & naturale Corpus Christi: & negare illud naturaliter adesse: dicere illud ore corporis percipi, dentibus teri: & negare illud naturaliter adesse. Dicere supernaturalem, diuinam & caelestem esse eius presentiam: negare interim spiritualesse: quasi spiritualis cum caelesti, diuina, supernaturali pugnet?

Quare autem, Episcopi Pontificij in Anglia docti certè homines, Marianis temporibus, in Disputationibus suis de Missa, cum nostris saepenumero habitis, vsi sunt vestris potissimum argumentis, si ea Consubstantiationi, seu presentia pro corporis Christi ad locum panis, non suffragantur? Non decebat Theologum λογομαχεῖν, seu de verbis litigare. Quum fatearis In, cum, sub pane latitare corpus Christi (Lutheri verbum verborgen, negare non potes) qua mente & fronte Consubstantiationem negare audes? Ea haud dubiè, qua optimo & innocentissimo cuiq; maledicere audes. Sed heus tu, non cui fit, sed qui facit conuictium miser est: ut Seneca ait.

V I. De regia via in controuersia Eucharistica.

Habet etiam hoc loco iuuentus, cecitatis & mentiendi libidinis triste exemplum in miserrimo hoc homine, cuius argumentum satis fuerit recitasse.

Regiæ viæ insistent, qui scriptum in verbis Coenæ Domini retinent. Ratio. Quia vbique Deo credunt, etiamsi sensus & ratio reclamant (huic homini non constat de

stat de

stat de sensibus exercitatis ad discretionem boni maliq̄, Heb: 6.14. Nec de ratione à spiritu regenerante reformata & illuminata: nec nisi de non renato homine, nugatur) quæ fallere possunt (hominem animalē, non spiritualem) verba autem Christi fallere non possunt: rectè nimirum intellecta, non stolidè, ut y faciunt, qui Capernaïtica & Vbiq̄sticafigmenta, eis affingunt.

Ego Iacobus Andreas retineo scriptum in verbis Coenæ. *Scilicet ita ut Lutheri synecdochen non interim neges: & ut propositionem, Hoc est corpus meum, &c. declares, bellis similibus tuis, Quum infans in cunis iacens matri lactandus exhibetur, En (dicitur) tibi infantem. Et quum vinum in cantharo porrigitur: En tibi vinum, dici consuevit.*

Quare regię viæ insisto: non autem pars altera. *Tri-buit autem nobis hoc loco, Iacobus Andreas quòd & Trans-substantiationem Pontificiam probemus: quam nostri constantissimè refutant: & peculiarem errorem de significatione & representatione duntaxat corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, profiteamur. Apparet autem illi accidisse id quod versus monet:*

Impedit ira animum ne possit cernere verum.

VII. Calumniosæ interpretationes.

Sic autem, ut multas calumniosas, rectè à me dictorum, interpretationes, vno fasce complectar, postea argumentatur.

Nos, primùm nullam physicam & localem præsentiam docemus: sed in mysterio corpus Christi verè & realiter adesse, asserimus: deindè, nos non idolum percipimus: sed dicimus id nobis dari **I N P A N E**, quod pependit in cruce, videlicet, corpus Christi, quod ne-

quaquam idolū, sed pretiū redemptionis nostræ est: denique, sacramentis vim iustificandi non tribuimus.

Ergo fit nobis iniuria, quum dicimur, Christū mundi elementis affigere, sacramenta transformare in idola, & eisdem vim iustificandi tribuere.

Responsio.

Conscius ipse sibi de se putat omnia dici. *Quod à me in genere dictum est, id iste sub quouis lapide scorpionum querens, calumniosè de se sibiq, addictis, interpretatur.*

Quam aut̄ diabolica hac deprauatio est, quod quū ipse dixerim, quosdam Sacramenta in totidem idola conuertere (id quod plebs ignara veri vsus sacramentorū facit, quādo verbi & Baptismi minimam habet rationem, respicientia multo minorem, & tamen Paschatis tempore, aut quū moriendū videtur, non aliter ad Eucharistiam confugit, quā olim Israëlitæ à Philistæis casti tempore Eli, ad Arcam fæderis: & quidā etiam pastores minus periti doctrina de legitimo cœna Dominica vsu.) Id Iac. Andreas sic interpretatur, ac si dixissem, In Cœna sancta, Idololum nobis dari. Iudicet Deus inter me & te Iacobe Andrea: qui vt iam de illo nihil amplius dicam, saltem illud cogitare debebas, in eadē pagina sic te loqui, vt quid dicas ipsemet non intelligere, videaris. Quid enim? An hæc tibi pulchrè quadrare & secum ipsa consentire, videntur, Corpus Christi adest in mysterio: adest realiter: adest in pane? Scio te homonymijs vocabulorum ludere posse: sed profectò decebat te longè aliter loqui audiente Ecclesiā Dei.

Sic aut̄ negas Sacramentis re vim iustificandi, adscribere: vt tamen postea eius dicti pœnitentia ductus, hæcenus ea iustificare contendas, quatenus illis salus accepta fertur. Sed non ignoras, instrumenta alibus causis interdū id tribui, quod alioquin proprium est causæ efficientis principalis. Solutus Christus

nos saluos facit à peccatis nostris, Matth. 1. 21. Deus nos seruat ex sua misericordia per lauacrũ regenerationis, & renouationem spiritus sancti, hoc est, quã spiritus sanctus efficit. Tit. 3. 5. Sed meminisse te decet eius, quod Petrus dixit: Baptismus nos seruat, nõ quo carnis sordes abijciũtur, sed quo fit vt bona conscientia Deum interroget. 1. Pet. 3. 21. Fortassis exandesces vbi hac legeris, & memorẽ me monere dices. Sed si tibi collibuit mea dicta sinistrẽ interpretari, ius fasq; mihi erit, quid piẽ sentiam inuentuti indicare. Ego de baptismo litera, quo ceu Idolo multi pseudochristiani nituntur, vt & de Eucharistia litera, cum Paulo pronuncio in hanc sententiam: In Christo Iesu neq; circumcisio quicquã valet, neq; Præputium: sed fides per charitatem agens. Baptismum autem & Eucharistiam spiritus, nego esse idolum, fateorq; augustissima esse sacramenta, iustitiæ fidei sigilla, quibus ipsius Christi communiõ in nobis & augetur & confirmatur.

VIII. Catabaptistarum anne eadem, quæ nostra de Cœna Domini, sententia.

Q*uid autem in mentem venire viris prudentibus, Iacobe Andrea, existimas, quum te affirmare audiunt, Catabaptistarum & nostram de Cœna Domini eandem esse opinionem: & quidem tali argumento subnixum.*

Credendum est vera omnia dixisse Catabaptistas, in Colloquio Franckenthaliano, cum Palatinatus Electoralis Theologis pridem habito.

Atqui Catabaptistæ tum professi sunt, eandem esse suam, & nostram de Cœna Domini sententiam,

Credendum igitur id est: & per consequens, credendum est, non minus nostros quàm Anabaptistas, nuda symbola absentis Christi, statuere.

Respon-

Responsio.

SI Anabaptistis aliquid affirmantibus, fides habenda est, tū verò maximā pars tua Theologia, Iacobe Andrea, tuāq̄, tum fidei tum existimationis periclitatur. Sed tutuos necis corymbos.

Calumniam de nudis Symbolis, ulciscetur Christus Iesus, iustus iudex: qui nouit qua conscientia pugnes aduersum nos: qui in sacra Cœna legitimo usu, non minus, sed multò magis, pro nobis traditi corporis Christi, proq̄, nobis fusi sanguinis Christi, nos magis magisq̄, participes fieri credemus, quam panis viniq̄, dominici. Sed benè habet, quòd etiam Tubingæ non desunt, qui quum te publicè, summa cum confidentia nostris aliquid affingentem audierunt, postea inspectis nostrorum hominum libris, mentitum te esse deprehenderunt. O miserum mancipium, cui hoc euenit toties? & cui etiam iuranti per salutem animæ tuæ (accepimus tibi homini Christiano istud solemne esse) nemo cordatus facillè habeat fidem.

IX. De Metonymia in verbis Cœnæ.

Quum corui luscinjæ honoratiores tibi sint: ob id, opinor, quòd simile simili amicum, scurriliter cum tuis quibusdam gregalibus, irrides Metonymiam: sed certè ipse te ipsum irrides & irridendum propinas, quando ita argumentaris Enthymematicè.

Nemo fidelium sibi vnquam persuaderi patietur, Christum in tanto mysterio & testamento suo, figura grammatica ludere voluisse.

Ergo non est Metonymia in verbis Cœnæ: Hoc est corpus meum, &c. *Et, per Iacobandricum consequens, errauit Augustinus quando scripsit: Possum etiam interpretari*

pretari præceptum illud in signo esse positum. Non enim Dominus dubitavit dicere: Hoc est corpus meum, quum daret signum corporis. *Contra Adimantum, cap. 12.*

Responsio.

NEc tibi, homo facetissime, quisquam sanus, ita paralogizanti surrexerit, & Carne ad eum acumen tibi facile tribuerit: quando hac tua sapientissima Maior est, digna quae cedro minioq; notetur.

Quicumq; figura grammatica, verbi gratia Metonymia utitur, is enim verò ludere vult. Hanc tuam Maiorem proba prius quàm ab alijs rectè dicta irrideas.

Stolidum autem tuum commentum est, quòd ais: Nomen tantum corporis (opinionem quam sycophantice mihi affingis) cum pane percipi. Neq; verò mihi vel querela vel defensione aliqua opus est, quando tibi placuit, capita Disputationis meae, tua inserere Confusioni potius quam Confutationi. Ex illis enim pius Lector deprehendet, te sine mente & fronte, commentum tuum mihi affingere. Sine mente quidem, quia non vides illud confutatum esse tot locis meae Disputationis: sine fronte, quia audacter ad mentiris, etiamsi nemo fidem sit habiturus: nemo inquam bonus & prudens.

X. De rei signatæ participatione.

FVrenter negat Iacobus Andreas, me & alios pios agnoscerem, veram rei signatæ participationem, in usu S. Cœnæ: & ita argumentatur.

Qui non credit IN, CVM, SVB pane Corpus Christi in cœna exhiberi & distribui, is negat veram rei signatæ participationem in legitimo usu Cœnæ Domini.

Atqui pars altera non credit *IN, CUM, SUB PANE* Corpus Christi, exhiberi & distribui.

Negat igitur veram rei signatæ participationem, in usu Cœnæ Dominicæ.

Responsio.

IN Maiore est planè Iacobandrica petitio principij. Itaque eam negamus.

De Minore hoc dicimus. Quum Dominus Iesus de pane dixerit: Hoc est corpus meum, quis miretur nos negare *IN, CUM, SUB PANE* inuisibile Christi corpus latitare: quod vos vultis?

Si tamen Syncategorema *CUM* ad tempus, quo Cœna vitur fideles referas (cum Augustana Confessione) sic ut sit sententia: Quando homo fidelis Cœna utens, edit panem Domini, vinumq. Domini bibit: non terrenorum tantum illorum donorum, sed etiam caelestium, videlicet Corporis Christi, & sanguinis eiusdem particeps fit, tum verò illud neutiquam improbamus. At si quis illud unà cum ceteris duobus, referat ad statum illam inuisibilis corporis Christi presentiam in, cum, sub pane: meritò consubstantiationem istam reprehendemus. Sed mirum sanè est istum Aristarchum non videre quam infusa sit promiscua usurpatio trium istorum syncategorematum *IN, CUM, SUB*. Quod sub aliquo est, non in eo est: quod in aliquo est, non sub eo est. Ut sub circumcisione præputij, non fuit cordis circumcisio: nec hac in illa: sed relativè illa sibi respondebant.

XI. De Infidelium manducatione.

HOc verò loco, Iacobus Andreas, aureis & inuictis demonstrationibus, siculnea sua opponit sophismata.

Ego sic, pro tuenda fidelium māducatione, argumētatus sum. Simpliciter impossibile est, non viuificari eos, qui manducant

cant Christi carnem, & bibunt eius sanguinem: sicut etiam simpliciter impossibile est, viuificari eos, qui non manducant Christi carnem: nec bibunt eius sanguinem.

At qui nemo fidelium non viuificatur: contra nemo infidelium, viuificatur.

Quare certissimum est, fideles quidem, manducare Christi carnem: infideles autem eandem non manducare.

Probat autem nobis Augustini dictum, de ciuitate Dei, lib. 21. cap. 25. Non dicendum est cum manducare Christi corpus, qui in corpore non est Christi. Item, Nec isti ergo dicendi sunt manducate corpus Christi, quoniam nec in membris computandi sunt Christi. Vt enim alia taceã, non possunt simulesse & membra Christi, & membra meretricis. Denig, ipse dicens: Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo, ostendit quid sit non sacramentotenus, sed reuera, corpus Christi manducare, & sanguinem eius bibere. Hoc est enim in Christo manere, ut in illo maneat & Christus. Sic enim hoc dixit, tanquam diceret: Qui non in me manet, & in quo ego non maneo, non se dicat, aut existimet, manducare corpus meum, aut bibere sanguinem meum.

Econtra Iacobus Andreas, quasi patrocinium infidelium & hypocritarum suscepisset, ita argumentatur.

Non soli fideles, sed etiam infideles & hypocritæ mali (fortassis Iacobus Andreas, bonos quosdam hypocritas agnoscit: quod cum satyrica, illius, iudicio hypocritarum, reprehensione non admodum conuenit) Corporis Christi in sacra Cœna participes fiunt.

Errat ergo Grynæus, quum solos fideles, corporis & sanguinis Christi participes esse, & magis magisque communiore eorundem in legitimo vsu Cœnæ Dominicæ, frui, affirmat.

Antecedens probare conatur Iacobus Andreas, hoc pacto.

Paulus Apostolus, ait, apertè testatur non solum fideles, sed etiam indignos & impœnientes participes fieri corporis & sanguinis Christi: non autem ad viuificationem, sed ad iudicium: quos in vsu huius Sacramenti, reos fieri dicit corporis & sanguinis Christi: quia non diiudicent corpus Domini. Non ait, quia non diiudicant hunc panem ab alio pane: sed non diiudicant corpus Domini.

Responsio.

Misereatur tui Deus, Iacobe Andrea, qui quum aliorum doctor esse velis, in meridiana luce ita cacutis, ut nescias quid affirmes. Sic haud dubiè ulciscitur iustus index Deus noster: tuam insolentiam.

Negamus Paulum vsquam affirmare impœnientes seu infideles corpus Christi manducare. De ijs autem loquitur, qui à Domino castigantur, ne cum hoc mundo pereant: id quod de infidelibus dici nequit, qui certè pereunt, quum in infidelitate sua perseverant. 1. Cor. 11. 32. Marc. 16. 16.

Panem manducare, & poculum Domini indignè quosdam bibere ait: eodem cap. v. 27. Quum autem de pane illo neget metonymicè predicari corpus Christi: qua fronte nunc affirmas, illos corpus manducare & sanguinem bibere: quos Paulus Panem edere, & è poculo bibere affirmat: Viden quam probè tibi constes?

Nunquam autem in aeternum probabis, corpus & sanguinem Christi, ratione participationis, ulli vnquam ad iudiciũ cessisse & cedere potuisse, quum id priuationis, contemptus, & contumeliosi abusus Sacramentorum, respectu dicatur. Non enim participati corporis & sanguinis Christi, contrarij sunt effectus. Et stabit in aeternum hoc Theorema: vis viuificandi
à com-

à communionem corporis Christi, separari nequit.

Quam insulsum autem est, quod in usu Sacramenti aliquem reum fieri, tam indoctè affirmas: quum non nisi abusus reos efficiat?

Tibi ipsè autem fædè contradicis, quando, primum hoc dicis, istos reos fieri manducati corporis Christi: postea, cum Paulo, vi veritatis adactus, fateris, reos fieri, quia non dijudicent corpus Christi. Rei enim fiunt, Sacramentis corporis & sanguinis Christi abutentes, non manducati corporis Christi, sed non dijudicati caussa. I. Cor. II. 29.

De Calumniis & Mendaciis Iacobi Andreae.

E*tsi sentinam calumniarum Iacobi Andreae, exhaurire nemo faciliè possit, & tempus, cuius πολυλέξατον ἀνάλωμα, sumtus preciosissimus est, melius nobis est collocandum: tamen aliquas illius calumnias breuiter attingam: & de ijs, iudicium prudenti lectori relinquam.*

1. *Quam putidum est mendacium, quod fingit Ecclesiasticam & eruditam Antiquitatem, nobiscum bis per omnia pugnare: secum autem facere? Si cum ipso ea facit, cur tam contumeliosè sæpenumerò eam insectatus, & fidem eidem derogare conatus est? Sed dicam tibi pie Lector, id quod meministi quèdam virum, qui Iacobandricas allegationes dictorum Patrum, cum suis locis contulit cum iudicio, mihi nuper narrare. Aiebat sese deprehendisse, pessima fide Patrum dicta, non citra compositionis & diuisionis fallaciam, ab eo adducta: ac sibi commentarium ea dere, continentem, integra Patrum dicta, & mutila Iacobi Andreae dicta, è regione posita, ut vanitas eius manifestè possit conspici. Fui autem illi auctor ut eum iuris publici faceret. Quum autem pauci ex parte ab-*

tera legāt Patrum scripta, facile est Iacobo Andrea dicere. Patres secum facere: ut facile illi simillimo Turnisero est, aliquid de America aut Aethyopia comminisci, & rerum, locorumq; ignavis recitare.

2. Calumniatur homo, à gratijs alienissimus, quòd Musarū & Charitū nomina aspersi meis pagellis, quasi qui numina esse opiner. Ego verò, per Dei gratiam noui unum esse verum Deum, Patrem, Filium & Spiritum sanctum: Musas & Charites, voco doctrinam & humanitatem: ac certè tibi vitio nõ verto, quòd secundum diem septimana Martis: Mercurij tertium: Iouis quartum: Veneris quintum appellas: et si mihi persuadeo non te illa agnoscere Ethnica numina.

3. Rationem rectam quidni, etiam te invito, radium diuina lucis, quam in natura humana Deus etiam post lapsum primorum parentum, reliquam esse voluit, appellem? Nunc nam, Iacobe Andrea à principe tenebrarum tibi videtur lux illa in hominum natura accensa? Ego Deum veritatis auctorem esse credo: non Satanam: Paulus autem illam lucem, qua reliqua est, veritatem vocat; & id maximè vitio vertit Ethnicis, quòd veritatem in mendacio detinuerunt. Fateberis ne unquam, natura lucem & gratia lucem distincta Dei dona esse? Sed (ut ineruditè soles confundere tenebras cū luce) animalis homo non percipit ea qua Dei sunt, ais: & inde colligis, nullam esse lucem rationis in natura hominum. Quid sibi hac tua Chymera vult? Ratio humana annon caeca est in ijs: qua sunt fidei & spei: non autem planè caeca in ijs qua physica, moralia, politica sunt? Quem usum haberet opus legis scriptum in cordibus hominum, si diuina lucis radio, humana ratio non esset illustrata aliquo saltem modo? Respectu mysterij de Christo, non autem simpliciter, ait Paulus, cogitationem esse obscuratam & abalienatam à vita Dei propter ignorantiam. Ephes. 4. 18. Quicquid etiam in vera
Philoso-

Philosophia, in Arte Medica, in Legibus, ab Ethnicis hominibus, verum salutare, iustumq̄, est, id certè Deo illuminati luce natura omnem hominem venientem in hunc mundum, acceptū ferri debet: quia is auctor est omnis boni in natura. Quod si Deum negabis lucis & veritatis illius auctorem esse: Satanam auctorem esse, velis nolis, fateri cogeris: quod quam sit absurdum, nemo non videt.

Oppono autem tuo Sardonio risui, quo Philosophiam prosequeris, istud Augustini dictum: Si qua vera Philosophi dixerunt, ab eis sunt, tāquam ab iniustis possessoribus, vendicanda in vsum nostrum. De doctr. Christ. lib. 2. Non ait contemnenda & deridenda sunt.

4. *Ais mala conscientia signū esse, quòd dixi: neminē me prouocare: charitate nō cōiitjs me certare paratū: cū absentibus charta dentata agere, mihi nec animū esse, nec ociū. Quid viros sapientes & modestos, Iacobe Andrea, pronunciaturos iudicas, ubi hac mihi abs te vitio dari, cognouerint: ubi te inde mala cōscientia notā mihi inurere conatū fuisse viderint? Dicā quod res est. Nō patiar me, polemicorū scriptorū tuorum intēperie, auocari ab ordinarijs meis exercitijs docēdi et orandi pro pace ecclesie. Alienus quinetiā sum ab illo tuo furioso & maledico scribendi genere: in quo nemo nō tibi primas defert.*

Optima mea conscientia in Christi negotio, hoc habeto testimonium: Si quid desiderabis, in doctrina quam profiteor, per literas me admone, de colloquio coram honestis & doctis arbitris, etiam politicis (quorum video maiorem modestiam, prudentiam & doctrinam esse, quam quorundam Theologorum) instituyendo. Paratus sum, seu Basilea, seu Heydelberga, coram, vel tibi satisfacere per Christi gratiam, vel veriora dicenti, credere & palmam porrigere. Qui sibi male conscius est mauult absens, charta dentata agere: vt tu. nullo cum successu, & cum aeterno tuo dedecore, facis:

At,

At, qui sibi benè conscius est, conspectum Aduersarij, neutiquàm reformidat: id quod me tibi deferre iam vides. Certè te decet corā potius colloqui: quā absenti fanda & nefanda, affingere.

s. De Disputatione autem à me habita, Christi gratia, & Illustriss. Principis mandatu, omnes partis alterius fabellas, tanquam oracula amplecteris. Ea verò & antequam incoata esset, & quum habericapisset, & quum iam esset habita, quàm multa & contumeliosa dicta & scripta, abijs qui tecum faciunt, sparsa fuerunt in vulgus? Sed benè habet, quòd nullum veterascit mendacium: & quòd hac spiritum produunt.

De Gente mea, de valetudine, de voce, de corporis habitu, quæ dicta sint nihil attinet, pluribus repetere. Hoc tantū moncho, inter infestos homines, mihi laborādum fuisse, ne incredibilis illorum importunitas, mihi vocem, gestumue, impatientia indicem, exprimeret. Nec me pænitet, propositi de perpetua moderatione. Illud maximè mihi doluit, quòd illustri cuidam viro, literatorum hominum Mecænati, Epistola rabiosè maledica, cum subscriptione nominis mei, noctu in ades proiecta est, continens exprobrationem honestissimi postulati: & quòd multi alij heroici homines iniurijs sunt affecti à meis aduersarijs.

Putidum autem mendacium est, quòd quidam fingunt, quosdam quum interfuissent nostra disputationi, quòd causæ non satisfieri animaduertent, abiecta nostra sententia, in partes aduersariorum concessisse. Contrarium enim verum esse, testimonijs fide dignorum hominum, probari potest: qui affirmant alios quidem è nostris confirmatos in pia sententia: alios autem quum aduersa parti antehac addicti fuissent, inuitatos fuisse ad amplectendam piam nostram doctrinam. Vt autem demus (de quo tamen nihil constat) quosdam instabiles homines, deflexisse ad partes aduersariorum: Num etiam omnes qui Paulum, immò qui Christum docentem audiuerunt,
amplexi

amplexi sunt Euangelium Christi? Equidem sementem pia doctrina me tum fecisse lator.

Fateor autem duos hos fines propositos fuisse nostris Antagonistis; alter erat, ut nos magnis afficerent contumelijs: alter autem, ut victores abijisse imperitis viderentur. Priorem ita assequuti sunt, ut mihi orandus sit Deus ut ipsis quidem ignoscat, à me autem auferat opprobrium et contemptum: Posteriores, certa lege & ordine consequuti sunt: Superiores enim fuerunt, quomodo ipse nunquam superior esse cupiam. Vicerunt enim, multi vnum, sed Paralogismis, solæcismis, Pasquillis, barbarismis, conuicijs, dicacitate, reprehensione viuorum quorundam & mortuorum insectatione, longis logis, quæ illi ex scriptis suis recitabant: vicerunt, iudice applausorum quorundam nobis infestorum, turba. Sed & illustrissimi Principis, & sapientissimorum D. Consiliariorum, & aliorum honestorum hominum iudicio, modeste veritas à me, & exposita & demonstrata fuit. Itaq; Antagonista mei, nunquam non reuocabant cordatis arbitris, in memoriam id, quod monet istud Bernardi dictum: Non recti planè, sed peruersi animi est, quarere gloriam, & non exercere virtutem: & velle coronari, qui non legitime certarit. Iunioribus ignosci non nihil poterat, sed quum ipsorum magistri, nec meliora, doctioraue adducerent: nec maiore modestia uterentur, quàm illi: lugenda profecto utrorumq; infirmitas, mihi videbatur.

Actum autem egit Iacobus Andreas, etiam in medijs suis occupationibus, si me, quem tot modis victum & confectum esse credit; sibi quoque libro tam maledico, ut maledictiorem totos iam quadraginta annos non prodijisse, nemo non videat, confodendum censuerit Mauortius heros, qui, ut cùm Bernardo loquar, pacem contemnens, & gloriam appetès, pacem perdidit & gloriam. Scio enim futurum multi præstantes viri, ubi vel gustum, istius viri scriptorum, nuper in me contorto-

vñ perceperint, execrabilia ea esse, iudicaturos: & liberale iudicium de me retenturos. Habet enim, ut ait Cicero, quēdam aculeum contumelia, quem pati prudentes ac boni viri difficillimè possunt. Quo autem meliores sunt, eo magis eis dolet, si quem aliū quoque immeritò, contumelia affici, animadvertant.

Hæc quum, pro ut dedit Dominus, scripsissem, ecce affertur aliud Iacobi Andrea scriptum, aduersus Orationem meam, in qua tamen fideliter exposui, quid in nostra Disputatione ab utraque parte actum sit, ab eodem euulgatum. Video autem nihil proficere hominem, & amentiam illius magis magisq̃ notam fieri omnibus hominibus. Scrutatur ille quidem iniquitates: perficit scrutinium scrutatum, & intimum cuiusq̃, & cor profundum. At ego non dubito paulò post & ipsum & alios, qui ita hostiliter nos insectantur, sensuros vindicis Dei manum. Iaculabitur eos Deus sagitta; repentina erunt plaga eorum, Et impingere facient super se ipsos linguam suam: & trepidabunt omnes videntes. Psal. 64. 6. 7. 8.

Zuinglianum me vocat, qui in Christi Iesu nomine baptizatus, illud solum ex animo adoro. Habes hîc, pie lector, triste exemplum cōtemtus oraculi diuini: Num dispertitus est Christus: num Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? 1. Cor. 1. 13. Christianus certè ego sum à Christo Iesu denominandus: qui sanctorum omnium caput est: non à membro. Amara autem inuidia Iacobi Andrea, nomen, quod odiosum apud imperitos, ipsius & similium dicacitas fecit, si mihi aspergat, scio mihi & apud Deum & apud cordatos homines, nō magis præiudiciorum fore, quàm si me Huldreichianum vocet Iacobus Andreas.

Annon autem pijs omnibus detestabilis esse debet audacia, Iacobi Andrea, qua motus, neq̃ Illustrissimi nostri Principis, neq̃ sapientissimi Senatus Basiliensis, eam quam oportet
ratio-

rationem habet: sed eos strenuè imitatur, de quibus Petrus Apostolus, ita pronunciauit: Carnem sequentes, in impura cupiditate incedunt, & dominatum despiciunt: audaces & sibi placentes, non horrent dignitates conuicijs inceslere? 2. Petr. 2. 10. Scilicet Magistratuū istorū erat, nihil incōsulto Iacobo Andrea, seu de Religione, seu de meo ministerio, constituere?

Ait suum esse, quum & de victoria falso gloriatus sim, & multa falso scilicet dixerim in mea synopsi, Lectorem de re tota monere. Atqui nec ipse Iacobus Andreas, quicquam habet, nisi quod pars altera, nobis minimè aqua, ei retulit: nec mihi deest senatus illustris. Principis consultum de ijs, quæ Deus per me tum præstitit; quod certè omnium hostium coniunctis opponi potest: nec deniq; Iacobi Andrea est, de ijs, quibus coram non interfuit, ac de quibus minimè cōsultus fuit, ita pronunciare, ac si Papam eum agnosceremus.

Vanitatis autem vllius doctrinam nostram conuictam esse, quum gloriatur: annon encomium ante victoriam ipsemet canit?

Iussus à superioribus, edidi Orationem: quæ apud bonos, etiam inuito Iacobo Andrea, abundè magno documento mihi est & erit, nequaquã ita turpiter me dedidisse: nisi fortè is sese turpiter dare censendus est, qui placidè tuetur veritatem.

Conscientiam meam Christus iudicabit: non tute Iacobe Andrea. Neq; verò mala conscientia signum est, si quis cum mordacissimis hominibus & infestissimis, sæpè congressus, fateatur se tot telis potuisse tandem obtundi. Sed hoc mala conscientia certum est signum, mentiri, calumniari: id quod tu quidem Iacobe Andrea, diu iam fecisti: toto Christiano orbeteffe.

Respondenti autem, Marco Beumlero, tu neq; in publica Disputatione Tubingensi coram respondendo: nec hæcenus

eius Analyfi tuarum Theſium de adoratione Carnis Chriſti ſcripto, ſatis facere potuiſti. Ideò non certè eſt, cur tam iuueniliter nobis inſultes: & per imprudentiam, quo minus à nobis in Diſputatione Heydelbergenſi praſtitum nugaris: tantò magis, & eorum qui nobiſcum conulerunt, & tuos conatus, eleues. Quàm turpiter autem ipſemet te dederis in multis Diſputationibus, quàm ſcurriles etiam tui cachinni in publicis congreſſibus ſapè fuerunt, notum eſt toti Germania. Si riſus in Eccleſia diaboli opus eſt: vt Chryſoſtomus prudenter dixit: quo loco tui cachinni, in Theologicis diſputationibus, ſint habendi, non certè obſcurum eſt.

Grauiſſimam autem D. Cancellarij, viri ampliſſimi, orationem, quam quum ipſe peroraſſem, nomine Principis illuſtriſſimi, præſente eius Celſitudine, habuit: cuius etiam ſententia nuper inſerta eſt, Actorum cõmemoratiõni: Paſquillo, quo te niti video, oppono: contentus quod res ipſa loquitur, quod fuerit & ſit noſtra partis hominum, de qualicunq; mea opera, iudicium. Malo ſanè cum Paulo, in infirmitate mea gloriari: vt virtus Chriſti in me inhabitet: quàm tecum in carne, gloriari: nec dubito etiamnum prouocare ad iudicia eorũ, qui adfuerunt, cum iudicio omnia audiuerunt. Tibi autem libenter relinquam pedaneos tuos applauſores. Sed, vt quod res loquar, vt olim, Demoſtheni dicenti: Occident te, ò Phocion, Athenienſes, ſi caperint inſanire: & te, reſpondit Phocion, ubi ſapere caperint: ita tu quidem Iacobe Andrea, perinde agis & pronuncias, ac ſi de iuuentute ignara noſtra doctrina diceres, irridebunt te Grynæ iuuenes iſti, ubi feruere caperint: ego verò, tibi reſpõdeo, & te Iacobe Andrea, ubi deſeruere, & melioribus curis locum dare caperint, irridebunt & execrabuntur, cum tua mata aologia ubiquiſtica.

Coccyſmos autem alteri parti urgendos fuiſſe, non immeritò aut Iacobus Andreas: ne videlicet ſibi ipſi deſit, nunquam

non coccyzans : ac persimilis ei, qui in profundo luto iacens, vociferabatur : Noch ligter nicht. Quod autem gloriatur de victo à se, Marco Beumlero, in disputatione Tubingensi, quæ antè biennium habita fuit, id homini tum pio tum erudito, facillimum erit diluere. Quod autem is præstare per Dei gratiam possit, testatur eius Analysis disputationis Iacobandreeana, de adoratione religiosa carnis Christi, ad quam Iacobus Andreas, ut & ad alios non potuit nec poterit unquam solidè respondere. Testantur etiam & alia eiusdem Beumleri scripta erudita & modesta, quæ certè luminibus insulsorum Iacobi Andreae scriptorum non parum officunt.

Gloriatur Iacobus Andreas se in disputatione VVitebergensi, anno 1580. habita, quosdam prius nostræ sententiæ addictos, in suam adduxisse opinionem. At qui fide digni homines diuersum planè narrare solent : ac memini quosdam referre ex scripto tum prælectam fuisse nostrorum hominum, de communicatione idiomatum sententiam, quam ipse quoque publicè probàrit. Sed de ea re ij, qui interfuerunt, testantur.

Quod ait, quosdam ubi nostræ disputationi interfuissent, abiicisse nostram sententiam, & me eius rei conscium fingit, notorium est mendacium. Immo, Iacobe Andrea, honesti quidam homines, confirmati sunt in præ nostra doctrina, & alij quidam eam se amplexos esse & ex animo probare communi nobiscum usu Cœnæ Dominicae sunt testati. Spero etiam nonnullos alios, Deo illos magis magisq; illuminante, sese nobis esse adiuncturos. Ac certè annis iam aliquot vidi, ingeniosam iuuentutem, frustra à vobis reuocari, ad implicitæ vestrae fidei, seruilem conditionem.

Omnibus autem tuis, Iacobe Andrea, mendacijs, de fiducia ingenij & faciendæ, de moderatione mea, de spe frustrata : oppono grauißimum iudicium Magistratus & Ministrorũ nostræ

Ecclesia, quod ex Actis desumptum publicis, testatur quid à me & quomodo prastitum sit. Me enim non decet ita gloriari, sicut tu soles in carne stolidè profectò gloriari. Satis autem mihi est, quod bonis & sapientibus non displicuerunt ea quatum dixitum prastitii: licet ea tibi tuisq; parum probentur. Valde autem miror te usque ad eò & iuueniliter gloriari, & de ijs, quibus non interfuisti, confidenter pronunciare. Verum iam pridem os tuum in cælum posuisti, & lingua tua perambulante terram, maledixisti optimo cuiq;: & primatum quendam tibi sum sisti, cuius gratia meritò à Collega tuo reprehensus es per Epistolam verè scriptam.

Vitio mihi dat, quod eos, qui à nobis in doctrina Eucharistica dissident, Conseruos vocaui: & profani in Religione animi indicium id esse contendit. Quid hìc aliud dicam, quàm Christi nos esse seruos, neminem in quo aliquid Christi sit, à communi famulatio excludere? Clamat Cicero, nemiñ omninò negligendum, in quo aliqua virtutis significatio apparet. Quid dicitur Pietatem, Iacobe Andrea, clamare censēs, de ijs in quibus aliquid Christi esse, ut Bucerus aliquando dixit, iudicamus? Neq; enim ita sumus affecti, ut quidam ex discipulis Iacobi Andrea, qui non dubitauit, furiosam hanc vocem proferre: Se ne quidem cælum ingredi velle: si in eo è nostris aliquem versari sciat.

Sacro silentio me vti velle, fateor: sed ea lege ne veritati desim. Dixi supra, paratum me tecum coràm, sed non sine arbitris politicis & ecclesiasticis, conferre. Nam quam varius & vanus, quam etiam malitiosus alienorum dictorum interpretis, tota iam nouit Germania.

Vocat me Iacobus Andreas, alienarum rerum inspectorem: negat me legitimè vocatum accessisse: mentitur de iunioris Principe inhumaniter compulsò ut nostrorum Concionibus interesset: tribuit mihi vanæ gloriæ studiū: ait è tabula prius euulga-

euulgata Disputationem meam desumptam esse, & inde colligit, prius diu multumq; meditata hac omnia fuisse.

Quid hīs aliud dicā, pie Lector, quā me & alios honestos & pios viros, paratos gloriari in contumelijs, quibus Christi causa afficimur? Seruile est ad omnia conuicia respondere: omnia despiciere stultum: ut censuit Plutarchus.

Quam verò turpiter se dat Iacobus Andreas, quando ait, nos ad λόγῳν restringere institutionem Cœnae Domini, me cōsensum cum altera parte simulare, & cum ea loqui, quasi melius loquitur quam spiritus sanctus, quē dicendi magistrum, sequi malimus: quum omnia ista falsò dici & viua voce & scriptis toties simus testati.

De hypocrisis & doctoratu, quæ aspersit ea cordati homines iudicabunt vellem mihi iuueni, modestè petenti testimonium Academicum: denegatum illud tum fuisse, quando post vicesimum annum mihi ita odiosè obijcitur. Scio me hominem infirmum esse, magnisq; indignum titulis: ac libenter Gregorij hoc dictum repeto: Patienter illatam iniuriam tolerat, qui piè meminit, quod fortasse adhuc ex se habeat, in quo ipse debeat tolerari.

Si persuasum habet Iacobus Andreas, me non intelligere, quòd totum Christi, totum Christum, significet: item, quòd humanitas Christi ubique sit non in seipsa, sed in alio; cur ita sauit? Cur non aliena imperitia, eam quam oportet rationem habet? Cur non alijs pugnat argumentis? Cur deniq; aduersæ partis argumenta, à nobis confutata, sicco præterit pede?

Sed Dei beneficio noui, sicut TOTVM Christi, utramq; significat naturam, eoq; totam connotat personam, sic rursum TOTVM CHRISTVM non esse idem, quòd TOTVM Christi: quando, secundum regulam Ecclesiasticam ex Apostolicis scriptis desumptā, & à Patribus obseruatam, & à Damasceno fideliter

fideliter recitatam de orthod. fidelib. 3. cap. 7. τὸ μὲν ὄλον, φύσεως ἔστι παρασηλικὸν: τὸ ὄλον ἢ, ὑποστάσεως: ac proinde Christus, ὄλον μὲν ἔστι θεὸς τέλει ἢ: ἔχ' ὄλον ἢ θεὸς ἔ γδ' μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἢ: ἔ contra, Totus est homo, sed non totum, id est, ἔ τὸ ὄλον, propter naturam diuinam.

De particula etiam in ἄλλω, ἐν ἄλλω, cum aut persona, aut natura intelligi possit; nos nostrum sensum perspicuè explicauimus: humanitatem Christi ubiq; esse dici posse, non in sese, quasi sua substantia in omnibus existat locis; sed ἐν ἄλλω, hoc est, in persona τῆς λόγης, in qua etiam suam habet existentiam: idq; dicimus secundum aliam regulam, non Leoni solum, sed ἔ alijs Patribus omnibus notam: Cuiusq; natura proprietates Christo quidem, hoc est, persona proprias esse: alteri autem natura communes, non ita seipsa, sed in persona τῆς λόγης. Quum regulam si vos ita rectè intelligeretis, sicut sapè usurpatis, dicendo, PERSONALITER; Ecclesia Christi forent tranquilliores. Ita enim non possetis concludere, carnem Christi sua substantia, ita esse in pane, sicut est καὶ ὑπόστασιν τῆς λόγης, in cuius unitatem assumpta est, ἔ sicuti est per mysticam sacramentalemq; unionem.

Scelerata autem calumnia est, quòd per Septentriones, Ecclesias Saxonicas, quas in Domini Iesu Christi visceribus veneror, me designasse, mentitur. Quid autem hoc rei est? Anne Cynosura opponuntur florentissima ἔ fortissima gentis Saxonica Ecclesia? Tu verò Iacobe Andrea, sub quouis lapide scorpionum queris: ἔ ut de Aristogitone dixit Demosthenes, limis oculis, scorpionis instar, me aspicias, ἔ caudam vibrando, ledere infelicitè satagis: quando nulla tua auctoritas, nulla fides est apud bonos.

Tandem agnoscit eos mentitos, qui me sapè ad silentij metum adductum fuisse, falsò gloriari sunt: sed Pasquillo suo testimonio, quo certè in deplorata causa ei magnopere opus erat,

erat, suffultus, mendacium adspersit, quum historijs fabulisq̄ tempus me triuisse, ait. Memini, quum confertim tela in medium multumq̄ sparsa essent, me tandem recitare historiam de beato Athanasio, quem quum blasphemi Ariani obrunderent, dixisse ferunt: Ite ad Iordanem: & videbitis Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.

Mihi verò, Iacobe Andrea, iucundum est confundi, tuo iudicio, id est, veritatis tuenda gratia laborantem, contumelijs affici: nam has laudi mihi duco. De non entis efficacitate si qui tumultuabuntur, compestet eos Christus, per sua organa. Ego verò neg, tibi neg, alijs posthac respondere dignabor: nisi aliud se velle Dominus Iesus ostenderit,

De presentia corporis Christi in pane, quam ex scripto colligi posse putat: de Berengariana palinodia approbatione: de pronomine (Hoc) quo panem non simplicem, denotatum ait: ita ut solet, garrit temerè. Certè constat eos, qui mecum cõtulerunt, negasse eo designatum panem: quod tum iuniores antea rectè concesserant. In mysterio panem id esse quod dicitur, videlicet Corpus Christi, non negamus: modò ita intelligatur, quemadmodum volunt hac Augustini verba: Secundum quendam modum, Sacramentum corporis Christi, Corpus Christi est: Sacramentum sanguinis Christi, sanguis Christi est. Epist. 23. Et, ut idem ait, In mysterijs, non quod sunt attenditur: sed quod significant. Aliud enim in eis videtur, aliud intelligitur.

De calumnijs & conuicijs quibus nostros homines, iurè à parte altera aspersos ait: deq̄ mea leuitate, de arrogantia mea: iudicium Deo permitto. Fateor me dignum qui contumelia afficiar, quia peccator sum: sed istud quoḡ, testor, non ita me affici, cum me potissimum peti video, quàm quum optimè meritos de Ecclesia & Repub. viros, quorum magna pars iam in cælis est, ab ingratis quibusdam & indoctis hominibus, sic af-

fici contumelia video, ut Christus Iesus ipse, qui illos ad opus suum sanctificauit, præcipua afficiatur contumelia. Mihi verò de religioso silentio cogitanti, placet istud Gregorij 30 moral. Gloriosius est, iniuriam tacendo fugere, quàm respondendo superare: & si seruus conuicium dicat, iustus taceat: si infirmus iniuriam faciat iustus sufferat: & si pauper criminetur, iustus non respondeat.

De Doctore Patiente & Doctore Kirchnero, hoc tibi Iacobe Andrea, respondeo. Si hi duo plus præstare, quàm cateri, qui disputarunt mecum, potuerūt, ut tu quidem innuis: & si illis tantopere cordi erat defensio sua causã: quamobrem, ille quidem vel unico verbo ab illustrissimo Principe eius rei copiam sibi fieri non petiuit, & cur non auctor socijs fuit, ut à prolixis suis sermonibus abstinētes, doctiori doctiori darent locum: ab illis enim, non à me, exclusus fuit: & cur hic, etiam symmystrarum querimonias discessu suo excitauit? Mihi verò, nec Patiēs cateris, qui sunt argumentari doctior unquam visus est: nec Doctor Kirchnerus, planè mihi ignotus est, quando ipso hic docente & disputante, ita ab eo humaniter inuitatus, de forma Dei & serui cum eodem ante quinquenniũ contuli, per Christi gratiam, ut ipsum quoque mecum esse collaturum, omninò mihi persuaseram. Certè quum antè inconstam Disputationem Heidelbergam reuersum, quidam mihi nunciarent, latatus sum: quòd omninò mihi persuaderem, futurum ut mecum conferret humaniter & eruditè: qui tum adhuc Ordinarij Professoris, personam sustinebat. Verum ille maluit differendi lampadem alijs gestandam tradere.

Iam si illi vestri tyrones, tantum negocij mihi & fecerunt & facere poterant, præsertim si omnes fuissent auditi: cur tu quasi causa periclitante, in harenam prosiluisti? An ut victoria

ria gloriolam, discipulis ereptam, tibi vendicares? Mendacium autem est, quòd addis illustrissimo Principi admirationi fuisse eum qui primo argumentatus est. Ego tamen dicam quòd res est, abs te illum immodestia, & maledicentia longissime superatum. Et, quid si illi quoque Dominus Iesus oculos mentis aliquando aperiat? Certè nec ipsi, nec alteri admodum est, cur trascatur quispiam: quando & atas, & proso-
polepsia fascino, & alia quadam, ipsis non nihil patrocinantur.

Ea, qua de examine viginti ab hinc annis me iuvene habito, & de mea inscitia, addis Iacobe Andrea, nemo me magis agnoscit: secundum tamè Christum Dominum donorum que penes seruos suos deponere dignatur omnium optimè consciū. Peccaui certè, etiā in meipsum, quòd quum liberalis mea de te fiducia esset, te alloquutus sum semel atq; iterum: ignarus has in parte futuri. Sed & tu peccaui, quòd in erudito homini, testimonium doctrina conferri voluisti: & quòd donec me tibi συμφωνῆν & consentire, iudicasti, mihi laudes eas doctrina & pietatis tribuisti, quas meo modulo superiores esse, semper iudicavi. Si te, aut alium aliquè pœnitet officiosa erga me humanitatis: boni consulam, si me iudicabitis vestris elo-
gij indignum. Fortassis autem venia aliquatuo de me errori debetur: quando tum temporis calida adhuc tua iuuentus fuit: & delicata profectò Theologia tua professio, qua minimum haberet crucis Christi testimonium. Mihi satis est, si Christi discipulus: non inscitia, sed atati olim mea saltem hoc Augustini dicto patrociner: Melius est nescire, quàm errare. melior est fidelis ignorantia, quàm temeraria scientia. Ut tamen de ubi-quitate tua, eiusdem Augustini verbis, tibi Iacobe Andrea, dicam quòd res est: Ignorans, qua sciri nequeunt, (inter hac profectò e mentita ubi-quitate tua est) culpa vacat. Enimuerò si tanta tum erat mea inscitia,

cur tibi omnium hominum (opinionetamentua) doctissimo, saltem illud eiusdem Augustini, in mentem non venit: Non omnis ignorans immunis est, sed is solùm, qui non habuit unde disceret. Ex tuis autè prælectionibus quæ impræmeditatæ esse, non tum dissimulabas, quæ tandem præclara discere poteram: quum fontes ipsi siti laborarent?

Videt autem pius lector, quam astutè sibi caueat Iacobus Andreas à Paradoxis, quæ se audiuisset negat. Si idè de his portentis sibi negat pronuncianndum: quæ fronte ausus est & de cæteris tam monachaliter pronuciare, quæ etiam non audit? Sorex suo sese prodit indicio.

Quæ de Arianismo addidit Iacobus Andreas, quum demonstratè, ac etiam sæpenumerò à me sint refutata, non dignabor Iacobum Andream alio responso quam hoc, cuius nobis testis est Iesus Christus: Confitemur Dominum nostrum Iesum Christum, si Deitatem eius spectes, Deum esse naturà, esse Patri & Spiritui sancto coessentialem, coeternum ἑξ ὁμοίου: si carnem eius consideres, esse semen Abrahæ & Davidis, & fratribus per omnia similem, peccato excepto.

Ad Dei autem gloriam, & ut pij videant quibus calumnijs pugnet contra nos Iacobus Andreas, solidum hoc eius Enthymema subiungam.

Grynæus fassus est in Disputatione Heidelbergensi, quasdam prædicationes de Christo, cuius persona duabus naturis cõstat, figuratas esse, ad ἑρότων ἀνιδόσεως pertinere, ad proprias tamen reuocari posse.

Ergo & ipse, & quotquot cum eo faciunt, tropicum Christum fingunt. Quam autem bellè mutuum muliscabunt, quum discipuli vocem insulsissimam, magister noster, ita probat? Sed in eo publica discipuli confessioni, magister refragatur, quum negat ab illo concessam metonymiam in propositione: Petra erat Christus: magister autem secum ipse quoque pugnat,
quum

quum metaphoram agnoscens, metonymiam negans, propriū tamen predicandi modum fingit. Fædè etiam sibi contradicit, quum eam locutionem sacramentalem, in qua disparatū, videlicet panis, de disparato videlicet de corpore Christi predicatur, agnoscit; metonymicam esse negat.

Notorium autem mendacium est, & Calvinum piæ memoria unquam à nostris alienum fuisse, posteaquam fidei suæ testes libros edidit: & Respub. Helveticas, Genevenses in suam tutelam, Et ante collegium Haganoense, ea lege unquam suscepisse, si Ministris de religione possit conuenire. Ac profectò hoc mendacium Iacobandricum admirationi nostris hominibus esse posset, si vera ab eo homine dici, persuasum hæctenus habuissent. Suo usus est D. Calvinus dicendi genere, quod cum imperiti quidam secus quàm oportuit, interpretarentur, & scripta de consensu à Theologis composita & publicata sunt. Nihil autem hac ad politica illa.

Qua de Arianis postea aspersit Iacobus Andreas, non magis ad nostras Ecclesias & earum Confessionem pertinent: quam ea qua Iudas Iscariotes admisit, ad Collegium Apostolicum, pertinent. Nouit autem Iacobus Andreas, & Gribaldum apud Tubingenses vixisse, quem ipse fassus est, Brentio cōtradixisse coram illustrib. Principe, de iisdem capitibus. Non autē Iacobus Andreas is est, nec unquam erit, ut eius sit nostris Magistratib. præscribere, quomodo cum hæreticis sit agendū. Ipsius autem & sociorum maiōrne erga nostros inhumanitas fuerit, an verò nostrorum erga illos, res ipsa loquitur. De eluenda Arianismi macula, quam nemo nisi consceleratissimè mendax, nostris Ecclesiis, aspergere ausus est, non est, quare nobis rationem asserenda innocentia nostra indicet. Nemo enim nostrū est, qui non dicere possit: Conscia mens recti famæ mendacia ridet.

Qua de vipereis meis moribus idem subiunxit, suscepto

alterius patrocínio, ideo nõ attingam, ut illius hominis (qui si potuisset, nihil non ad contumeliã meam dixisset licet ipse non minus fuerim erga ipsum officiosus, quàm Tubingenses erga me & alios) honori consulam. Malo me malè tractari, quàm alterius miseriam reterege. Et tacuisset Iacobus Andreas, si me quadam nosse sciret.

Præceptoribus honorem deferre paratus sum : iuramenti quo sum ad veritatis, non ad ubiuitatis professionem adstrictus, semper & memor & amans sui & ero, doctoris testimonium ut non sperno, ita nec aliter quàm piè docendo & viuendo tueri studio. non dubito autem istam Iacobe Andrea exprobrationem, viros sapientes, eo habituros loco quo oportet. De posterioribus meis curis, pronuntiabunt ydem. Ego sanè, donec ex parte cognoscere, ex parte nos prophetare videro, progrediendum nobis in Christi mysterio, & proficiendum iudicabo: ac valde delector in his arumnis, illo nobili dicto Gregorij: Nemo quantum proficit, nisi inter aduersa cognoscit.

Vitio mihi vertit Iacobus Andreas, etiam exhortationem ad studium veritatis & pacis, quam ad iuuentutem institui: & mecum multis præstantibus viris ad Christi tribunal, imperiosè reuocat. At ego lator hoc iudice causam nostram diiudicandam, cuius tribunal ne tu quidem Iacobe Andrea declinare poteris: Omnes enim sistemur apud tribunal Christi. Ro. 14. 10. Cetera quæ addere tibi placuit, tibi quoq; relinquam: Deum interim orans, ut nos qui credimus D. Iesum in carnè venisse, vnum in Christo Iesu Filio suo in æternum esse velit. Gratias autem illi ago, quòd (ut me infirmitatis & peccatorum meorum causa paterna sua ferula subijceret, non multò post exhilarandum & vindicandum ab opprobrio) contumelijs tantis me prius voluit affici: vnà cum multis alijs pjs hominibus. Tibi etiam Iacobe Andrea, ignosco: ac Deum precor,

ut ne tibi statuat hoc peccatum, quòd tot Dei seruis horribiliter diuq̃ maledixisti, ut venundatus ad maledicendum videaris: & ut tibi det spiritum respicientia, mansuetudinis & veritatis.

Iam tu quoque, candidè & Christianè Lector, mihi conueniendus & rogandus es, ut mihi scibi videor dolori indulgisse nimium, & a superioribus vocibus vsus, ignoscas pro tua humanitate. Multis annis atroces iniurias quorundam hominũ tuli: sed quòd publicis scriptis non agerent, boni mihi omnia consulenda duxi. Quia verò Iacobus Andreas, eiusmodi scriptis (Basiliẽsi Academia ne id fieret, hortante) me adortus est, qualia nec ab illo nec ab alijs multis, longo iam tempore non sunt edita, & causa in primis & honoris & innocentia mea defensio mihi fuit suscipienda. Quum autẽ utriusq̃ rationem iam habuerim, Deum in posterum orabo, ut à cõtentione linguarum, & styli, me & alios suos seruos liberet: & ut mihi de pietate doceretũ viuere, tum etiã pro Ecclesia pace vota facere. Placet enim mihi illud Valeriani Episcopi: Sicut nihil est deformius, quã respõdere furiosis: ita nihil vtilius, quã tacere prouocatis: nullus est finis inimicitijs, nisi ad tẽpus obtemperemus iratis. Sic tamen obtemperabo illis, ut interim alienus maneam ab errore. Si qui in posterum quoque tumultuabuntur, non patiar ne utiquam necessarijs certaminibus docendi labores, quibus defungor, interturbari.

Vtinam nunquam tristitia afficiamus spiritum illum sanctum Dei, per quem ob signati sumus in diem redemptionis.

Vtinam omnis amaritudo & excarescentia, et ira & clamor, & maledicentia, tollatur ex nobis, cum omni malitia.

Vtinam simus alij in alios benigni, misericordes, condonantes nobis inuicem: sicut & Deus in Christo condonauit nobis. Ephes. 4. 30. 31. 32.

Gratia Dei Patris, & plenitudo benedictionis Iesu Christi
Serua-

seruatoris nostri, sic cum omnibus sanctis, qui eum in spiritu
& veritate adorant: & Pax fratribus, Amen. Scripsi Heydel-
berga die 30, Septemb. qua anno Aera Christiana 422, emor-
tualis beati Hieronymi fuit.

Αθήλα.

ἄποει βελύσαιμι φίλω κακόν, αὐτὸς ἔχοιμα:
εἰ δέτε κείν & ἐμοί, τῆρ μέμηλε θεῶ

Correctio quarundam mendarum

Página. 5. lin. 4. cuiusquam. 7. neuisquam. pag. 6. lin. 4. simpliciter. pag.
8. li. 28. assueueram pag. 9. li. 15. gratius. 17. neuisquam pag. 14. li. 29. de calum-
nioso. pa. 19. li. 32. Credo. pag. 21. li. 15. dele oportet, scribe debeo. p. 22. l. 18. prome-
reretur. pa. 23. li. 15. del existis. 19. indicandum. p. 24. l. 16. Mateologia p. 31. li. 15.
& pro & t. pag. 33. lin. 16. minimum pro nimium. p. 34. l. 31. debeat p. 36. li. 7. ocij nō
officij. p. 41. l. 11. pro cōperi intellexi. pa. 41. l. 7. Curas p. 58. l. 14. dele pro p. 62. l. 10.
credimus p. 71. l. 27. a quē maledicum. pro maledictioem. l. 31. futurum & t. p.
72. l. 11. pro iudicaturus. iudicent l. 2. retineant. p. 73. l. 13. cōiucijs nō coniunctis.
pag. 74. l. 32. ait. non aut. pag. 75. li. 5. Quid. nō quod. l. 8. alia scripta. l. 9. Testan-
tur id ipsum p. 77. l. 14. iuueni olim. pa. 83. l. 9. non suo loco sunt posita haec verba.
Et ante colloquium Haganoense. li. 14. dele. & pag. 84. lin. 11. studebo.

0/b. 6. II. 3067